

18, 376
Oct. Széch.

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA

OLVASÓTERMI KÉZIKÖNYVTÁR

04567

KIKÖLCSÖNÖZNI NEM SZABAD

MOHAMMED' ABDALIA FIA'
HAMIS PRÓFÉTÁNAK
ISLAMI HIT - VALLÁSA,

VAGY IS AZ

AL - K O R Á N ,

MELLY ARABS NYELVBŐL,

mellyen Mohammed által íratott, Marakczius Lajos XI-ik Inocentius Pápa' Gyontatója, a' Boldog Aszszony' Isten Anna' Szerzetéből való Pap által Deákra fordítatott,

's az ő

észre-vételeiből, 's másoknak Jegyzeteiből megvilágosítatott 's át-tételett :

Eggy elő-bocsájtott kis Bévezetéssel, és az egész Mohammedi Vallásnak magából az Al-Koránból (feljegyezve lévén mindenütt a' Súrák, 's a' Súrák' versei) össze-szededetett rövid Foglalatjával, — úgy az Islami hitnek az igaz Hittől eltévelyedése' elő-terjesztésével.

REINEKCZIUS M. KERESZTÉLY

Sz. Tudományok Koszorússa' munkája 's fáradsága által.

Magyarosíták 's némelly Jegyzetekkel

világosíták,

BUZITAI SZELDMAYER IMRE

és

GEDEON GYÖRGY,

több Tek. Ns. Vármegyék' hites Tábla-birái.

KASSÁN

WEBER HÁROLY' Cs. KIR. PRIV. ACAD. TYPÓGRAPHUS' RETŰIVEL

1831.

47.546

Nemes Magyar Olvasók!

Közelíteni a' Vezúv', vagy Aetna' torkolatjához, midőn rettenetes lángjait okádja, 's a' vidéket végső pusztulással fenyegeti, senki nem bátorkodik. Ha majd kiöntötte mérgét 's haragja megszűnt, csak akkor hágdossa meredek oldalát a' vándor, 's tekinget a' kihült pokol' szájába. Az óriási Boa kígyó (Boa constrictor) mikép' leškődik a' préda után, 's ereszkedik-le hirtelen, a' fa alatt ballagó tigrisre 's más fenevadra, 's hogy törő-öszsze esontyait a' fához szorítván, egy természet vizsgálónak sem volna kedve igen közelről szemlélni; csak majd ha benyelte a' nagy prédát, 's már tehetetlen, mozdulatlan hever a' szörnyeteg, akkor bátorkodik a' vidék' lakosa elő-jönni, 's bámúlni.

A' magas vallásos 's polgári polezra emelkedett Europa' hajdani halálos ellensége, az Al-Korán, mikor dühösködött, 's veszéllyel fenyegetett még minden nemzetet, melly Mohamed bohó álmainak, mennyei eredetet nem tu-

lajdonított, nem lehetett közelebbről isméretes édes Magyar Hazánkban ; rettegett minden, 's megvakulástól tartott bétékinteni a' szörnyeteg Könyvbe, melly halált lehellett. Most már, mikor dühe végkép' megszűnt, pusztító lángja elaludt, bátran járhatni a' hideg lávákon. — Íme kedves Hazánkfiai nincs mitől rettegetek; bevezetünk Benneteket, a' hajdani tüzet okádott Mohammedi Vallás'Vesúvi torkolatjába (Crater), 's magyarosítva az Al-Koránt kezetekbe adjuk. — Bámuljatok, szánakozzatok, borzadjatok; — néha egy keveset mosolyogni is lehet. —

A' magyar Fordítók.

*A megjavított Deák fordítás Kiadójának
Elő-beszédje.*

Ime kegyes Olvasó, vegyed a' Mohammedi Hit' Tudomány' alkatját, a' Marakczius Lajos által deákosított, most megjavított Al-Koránt, annak rövid Hisztóriájával, és az egész Mohammedi Vallás' rövid kihuzatjával, mellyet ez előtt egynehány esztendőkkel ígértem; hogy innét mind ezen Vallás' híjában-valóságát, mind az Istennek rettentő ítéletét, melly szerint illy szélesen kiterjedő Népség, egészen megvakíttatva, a' setét homályban tartatik, megösmérhesd. — A' Mohammedi Vallás annyira elterjedett voltának, különböző okait adják a' Tudósok, mellyeket elő-számolva láthatni azoknál, kik azon Vallásról írtak; hanem a' mennyiben én általatom: egy részről a' Mohammed' 's Követő' erőszakoskodása; más részről az akkori Kereszténység' ingadozása, 's maga elhatározatlansága gyarapították azt. A' mi valóban fájdalmas, és a' mennyire lehet a' Kereszténységnek helyre kell hozni. Mindnyájunknak kegyes ohajtásunk Korderius Boldizsárnak Ferdinand Császárhoz intézett kívánsága: hogy Nap-keleten a' Mohammedi hitetlenséget kiirtván, a' Jézus Krisztus' igaz Evangéliomát, 's mind a' két Birodalomra (Nyugoti 's Keltire) terjeszsze-ki királyi pálczájával egygyütt. Mellyet a' kegyes és tudós Férfiak által ezen, 's több más

ehéz hasonló szavakkal ismételve a' Fejedelmek előtt olvashatni; azonban annak végre-hajthatását nem csupán fegyverekkel kellene próbálni, hanem a' mi legszükségesebb az Arabs és Török nyelvek' segedelmével, mellyre hogy segítettünk az Uralkodó Hatalmasságokat kérjük meg alázatossan; mivel a' magánosoknak költségeik, 's ezzel iparkodásaik is többnyire a' kezdetben elalélván: czéljokat ritkán, vagy soha el nem érik. — Részemről elegendő, hogy az Al-Koránnak Deák kiadása által, a' Mohammed Vallásának hijában-valóságát köz-hírre bocsájtottam, és megösmértetem. Éljen kegyes Olvasó, és igyekezetemnek kedvessz! —

A' Bévezetésben foglaltaknak Lajstroma.

ELSŐ SZAKASZ.

Az Al-Koránnak Históriája.

- 1ső §. Honnét származik az Al-Koránnak neve?
- 2ik §. Annak Szerzője Mohammed.
- 3ik §. Segéd-társai.
- 4ik §. Az Al-Koránnak külső belső formája.
- 5ik §. Az Al-Koránnak Tárnya.
- 6ik §. Felosztása.
- 7ik §. Hitelessége.
- 8ik §. Tisztelete.
- 9ik §. Némelly Súrák' kiadásai.
- 10ik §. Az Arabs Al-Koránnak tökéletes kiadásai.
- 11ik §. Perzsa, Török, Deák, Olasz, Franczia, Spanyol, Orosz, Német fordításai.
- 12ik §. Az Al-Koránnak magyarázatjai, — Az Al-Koránnak megczáfolásai.

MÁSODIK SZAKASZ.

A' Mohamed Vallásának kivonatja.

- 13ik §. Némelly Szakaszok, mellyeket hinni, és megtartani, maga Mohammed szükségeseznek ítelt.
- 14ik §. Mohammed Vallásának öt Alapjai.
- 15ik §. 1-ső Nyilván-való megvallása annak: hogy nincs Isten, csak maga az egy Isten, és Mohammed annak Követje.
- 16ik §. 2ik Az imádság előtt való megtisztítkozás.
 - 3ik Alamizsnálkodás.
 - 4ik Mekkaí szarándokoskodás.
 - 5ik Bőjt.

HARMADIK SZAKASZ.

17ik §. Mohammed Vallásának az igaz Hittől való eltérélyedése.

I. A' Szent-írásról való Czikkelyben.

II. A' Hitről.

III. Az Istenről.

IV. Teremtésről.

V. Angyalokról.

VI. Emberről.

VII. Gondviselésről.

VIII. Bűnről.

IX. Szabad-akaratról.

X. Krisztusról.

XI. Törvény és Evangyéliomról.

XII. A' megigazulás' és Újjá-születésről.

XIII. A' megtérésről és bűn-bánatról.

XIV. A' Szentségekről.

XV. A' Házasságról.

XVI. A' végső Dolgokról.

18ik §. Mások még több tévelygéseit hordják-elő a' Mohammedanusoknak; de azok közül némellyeket igazságtalanul reájok fognak, némellyeket pedig igaz ok nélkül mentegnek, lágyítanak. — Imádsággal való Béfejezés.

ELSŐ SZAKASZ.

Az Al-Korán' Hisztóriája.

1. §.

Korán, vagy Al-Korán vette eredetét az arabs igétől *Kár* (olvasott, előtte-olvasott) 's e' szerint: valami olvasni valót, Könyvet vagy Irást jelent; valamint a' 'Sidóknál is a' Szent-írás *Mikra*, ugyan azon' gyök-szótul *Kará* (olvasott) származik; különösen Koránnak, vagy az Al, *Nem* szótskával Al-Korán-nak nevezi ezen Irást maga Mohammed (S. 2, 186 — S. 3, 138 — S. 4, 81 — S. 5, 110 — S. 6, 19 — S. 7, 203 — S. 10, 16, 37 — S. 12, 4 — S. 15, 2 — S. 17, 41, 45 's a' t') és Isteni, égből lenyújtott, Istentől adatott, áldott (Súra 6, 93, 155), tiszteletes, Súra 56, 78) dicső (Súra 85, 21), böles (Súra 10, 2. 's a' t') becs nevezetekkel magasztallya azt. Neveztetik ez *Phorkán*-, vagy *Al-Phorkán*-nak is (Súra 3, 3 — S. 25, 1) az arabs gyök-szótul, melly azt teszi: megkülömböztette, mivel tudniillik a' jó és rossz', a' szabad és tiltott, igaz és hamis között való külömbséget jelentse (Súra 6, 114 — S. 86, 13), vagy szakasznak, mert Szakaszok vagy is Súrák szerint adattatott, 's osztatott-fel. Leggyakrabban mondatik Irásnak (Súra 3, 7 — S. 15, 2); — ismét intőnek, intésnek, sinór-mértéknek, 's a' t'.

2. §.

Szerzője az Al-Koránnak neveztetik Mohammednek, az az dícsértt, óhajtott, Κατ Αντιφρασιν (Súra 3, 144)

így mondattatván, a' ki szintén majd illy értelemben Ahmád-nak is hívattatik (Súra 61, 6). Arábiában, Súra 41, 43) a' Koreischiták' Nemzetségekből, 's Mekka városában (Súra 47, 14) született, Krisztus Urunk' születése után 571, mások szerint 560, 580, 600, 620-ik esztendőben, Abdalah atya által, Eminától. De atya némelyeknek állítások szerint, az ő születése előtt, mások szerint pedig születése után két, vagy több holnapokkal meghalván, Emina édes anyja által hat, Abdolmutleb Nagy - atya által két esztendőig, továbbá pedig Abutaleb Nagy-bátyja által tartatott, 's neveltetett-fel. A' gyermek korból kilépvén Teve-vezető lett, 's mint ollyas, több kereskedési foglalatosságokban használtatott, és életének negyvenedik esztendejéig, az Arabsok között bálványozó volt (Súra 10, 17 — S. 42, 52 — S. 74, 5 — S. 93, 2. 's a' t'). Hite sorsosainak útálatos bálványozásaikat, a' sok Isten hívést, 's oktalan tisztelet' módját végre elunván, kezdette az idegen Valláson lévőknek szertartásaikat vizsgálni, 's némely dolgokra nézve fel is világosodni. Integette is erre szorgalmatosan Mekkai polgár társait, 's őket az egy Isten' megismerésére buzdította. Hogy pedig czéljában *) könnyebben boldogul-

*) Azon Szent-irásbeli Helyeket, mellyekkel a' 6-ik Súra 20-ik 7, 158-ik 20, 195. 196-ik 61, 6-ik verseknek szavai szerint, a' Mohamedánusok, Prófétájok' isteni követségét az Ó és Új-Testamentomhan megjövendőltnek akarják bizonyítani, mellyekkel mai napig is Vallások' erősítésére élnek, kikereste Frismuthus disp. pec. — és Marakczius a' Prodróm I. R. 5-ik Szak. a' 15-ik, — 's az Alkorán' megczáfolása 28-ik lapján. Jelesen pedig meg vannak írva a' Teremtés Könyve 20, 21-ik Rész. — 5. Mo's. 18, 15 — 26, 18 — 32, 2 — öszsze-hasonlítva Habakukkal a' 4, 3. — a' Zsoltárokkal, nevezetesen a 45, 3 — 48, 1 — 50, 2 — 72, 1. és 149-ik verseivel. — Esaiással a' 9, 6 — 6, 7. 24 — 42, 1. 's

hasson, magát Profétának, Isten követjének adta-ki, 's különbféle isteni kijelentésekkel dicsekedvén, a' Nép között azokat hirdette. Mivel pedig maga tudatlan volt, a' mint (Súra 7, 158, 159) magát, tudatlan Profétának nevezi, ismét (Súra 62, 2) a' tudatlanok közzül valónak, a' ki sem írni, sem olvasni nem tudván, a' mit Tanítóitól hallott, azt hirdetgette, 's az írást, olvasást is később tanulta-meg, ha ugyan megtanulta; mert ezt magok a' Mohammedánusok tagadják, (a' mint Hottingernél láthatni) és mindég 'Sidó és Keresztény Irnokokat használt (Súra 16, 103 — S. 80, 14. 's a' t'); tehát Mekkai polgártársai őtet Profétának (S. 5, 9 — S. 67, 68, 73 — S. 9, 115 — S. 33, 27 — S. 65, 1 — S. 66, 1) és Isten követjének (S. 2, 101, 108, 120, 130, 144, 153, 256 — S. 3, 32, 101, 132, 173 — S. 4, 12, 41, 57, 59, 62, 67, 78, 168 — S. 5, 16, 22, 101 — S. 7, 62, 158, 159 — S. 9, 34, 63, 64, 67, 83, 101 ; 122 — S. 48, 29. — S. 63, 1, 5, 7), melly nevezetekkel kérekedett, elfogadni nem akarták, 's isteni követségének, csudák által való bém bizonyítását kívánták, *) és azt ismételve keményen sürgették (Súra 17, 91, 92, 93, — S.

követk. — 49, 16 — 54, 1 — 60, 4 — Dániellel, a' 2, 14, 45 — Mátéval, a' 21, 42. János' Evangyéliomával 14, 26, 30 — 15, — 26, — 16, 7 — János Apostollal, a' 4, 1, 2, 3 — Péterrel, 4, 17. — Más egyebeket pedig, a' mellyek merő költemények, és az Irásokban sehol nem találtak elhagyunk, mint a' millyen, hol magát, Ahmad név alatt a' Krisztus által megjövendöltnek, és megígértettek költi a' csalárd. Olvasathatnak ezek Marakcziusnál, a' mondott helyen.

*) Azon csudák, és jövendőlő jelek, mellyek Mohammed' születése közzül történteknek, vagy általa véghez-vitetteknek állítatnak, a' Mohammedánusok által, már magával az Al-Koránnal, melly Mohammedtől ilyeneket megtagad, ellenkezik. Olvasathatók ezek Marakcziusnál, ki azokat midőn elő-számollya, egyszer'smind meg is czáfollya. Lásd a' 2 ik Szakaszt Mohammedről. —

21, 5). Melly bébizonyítás' módját tőlök gyáva módon megtagadván, midőn magát nem csuda-tévőnek, hanem csak a' csudák hirdetőjének vallaná (S. 2, 119 — S. 6, 36 — S. 11, 13 — S. 13, 9 — S. 17, 60 — S. 26, 4 — S. 29, 50) 's azt különbféle színek alatt kijátszván); Súra 3, 118, 184 — S. 4, 152 — S. 6, 7, 8, 34, 36, 109, 124 — S. 7, 2 — S. 8, 31, 32 — S. 10, 96 — S. 11, 13 — S. 13, 9, 29, 34, 41 — S. 15, 8 — S. 17, 59, 60, 91 's követk. S. 20, 132 — S. 21, 5, 6 — S. 25, 7, 8 — S. 26, 4, 5 — S. 28, 49 — S. 29, 50). Mekkai polgár-társai hamis jövődő-mondónak, és búbájosnak (Súra 10, 3 — S. 21, 3 — S. 25, 8 — S. 53, 29 — S. 69, 42), ördöngösnek, (Súra 7, 185 — S. 15, 7 — S. 44, 14 — S. 68, 3 — S. 81, 21, 24) és ördögi költőnek (Súra 37, 37), pajkos tréfa üzőnek (Súra 30, 58), és hazugnak (Súra 6, 33 — S. 16, 24, 101, 112 — S. 33, 12 — S. 34, 8 — S. 42, 24 — S. 52, 33 — S. 54, 3) tartották; Al-Koránját majd homályos álmok zavarékának (Súra 21, 5), alacsony költeményeknek (Súra 6, 24), majd babonaságnak (Súra 6, 7, 33 — S. 25, 4 — S. 34, 43 — S. 37, 15 — S. 74, 24), hazugságnak (Súra 46, 11 — S. 69, 49 — S. 84, 20) lenni mondották, és Szerzőjével egygyütt, ki sem prófétziai címerekkel, *χρηρίοις*; sem csuda-tételekkel 's jelekkel, még tudományának a' Szent-irással való megegyezésével, 's erkölcsi fedhetetlensége által sem; hanem csupán pajkos búbájoskodása, és kegyetlensége által mutatta magát Profétának, megvetették (Súra 25, 31 — S. 26, 3 — S. 41, 26). Kik ellen különbféleképen harczol Al-Koránjában Mohammed, Istent híván bizony-ságul, esküdözvén, fenyegetődzvén és mindeneket gyehenna' tüzére ítélvén, kik ellene állottak, és így némellyeket fenyegetődzéseivel rettentett, másokat pedig gazdag, 's bő jutalom' ígéletivel edesgetett. Voltak is mind az egy, mind a' más úton módon megkábitott kö-

vetői. Ezek közt legelsőök voltak Khadi, Mohammednek felesége; Aly, atya Testvérenek fia, és Zaid nevü szolgálja; kiket nem sokára többen is követtek, kik közzül mint mondják: vezérül a' többek előtt tizenkettőt, 's később hetvenet, hogy ezek a' Népet kormányoznák, azt nékie megnyernék, kiválasztott. Eleinte szelidséggel bánt Mohammed, 's magát törvényével egygyütt, elannyira az 'Arabsok' szokásaihoz alkalmaztatta, hogy a' tudatlan sokaság előtt hajthatónak, és bévehetőnek látszatnék. A' kiket azomban nyájassággal meg nem hódíthatott, azokat fegyverrel győzvén-meg, Vallására kényszerítette. Mivel pedig Mekkai Koreischita polgár-társai hirjesztett álmódosításai, 's költeményei miatt a' Városból kiűzték, Jatrib vagy is Medina Várossában, melly annakutánna Medinath-al-Nabi (az az Próféta Várossának) neveztetett, által-költözött; a' hol nagyobb erőt gyűjtven magának, azzal a' Mekkaiakat megtámadta, 's meggyőzte, később pedig számtalan szerencsés ütközetek által Vallását kiterjesztvén, azt elszélesítette.

3. §.

Mohammed, midőn Mekkai polgár-társainak Al-Koránja némelly Súrait vagy is Szakaszait hirdetgette, gyakran kapott szemre-hányást, hogy azoknak koholásában idegen segédekkel éltt légyen (Súra 16, 103 — S. 25, 4, 5 — S. 44, 14 — S. 74, 24, 25), a' mit az Irnokokrul maga is elismérett (Súra 80, 14). Kiváltképen való Segítői voltak: Bahira, vagy is Sergius, a' Nesztorius szakadásán lévő Barát, és Abdallah 'Sidó, hogy a' többit *) elhalgassam. Ezekről rakás 'Sidó meséket, költött eredetű beszédeket, a' Szent-háromság, Jésus Krisztus, Szűz Mária ellen való Nesztoriánusi ellenvetéseket halván Mohammed, a' hogy azokat könnyű-hívóséggel átvette,

*) Lásd Marakezius 4-ik Szakaszát az Al-Koránról. —

úgy sok szó-szaporításokkal is öregbítette. Ambár az Al-Korán sok Súraiban, Könyvnek, Al-Koránnak, Égből alá-szállított Könyvnek mondatik, 's olvastatni ajánltatik, mint olvasott említetik; úgy, hogy az, a' Rhamadán hónapjában (Súra 2, 186), Alkadár éjjelén (Súra 97, 1) Gábiel által (Súra 2, 97 — S. 81, 18) az égből lehozotttnak, Mohammednek átadatotttnak akarna tartatni, mindazáltal nem egyszerre, sem egy sommában (Súra 17, 89), hanem Mohammed tulajdon szája' vallomása szerint, huszonhárom esztendőknél lefolyta alatt, és csak részetsként (Súra 6, 7 — S. 25, 33) vette ő azt (Súra 17, 107 — S. 25, 33) — és pedig némelyeket Mekkában, más cikkelyeket Medinában; honnét is némely Súrák Mekkaiaknak, mások Medinaiaknak neveztetnek, 's nem is kapott még csak egy Súrát sem egészen és egyszerre (lásd Marak. az Alkorán' 306-ik lapján). Ezen nyertt verseket, vagy Súrákat, a' mint nékie kinyilatkoztattak, segédjének a' szerint adta által, ki is ezeket Mohammed' parancsolatjából kihirdetgetvén, minden idő feljegyzés és rend nélkül egy táskába rakván; abban őrizgette. Minekelőtte pedig az Al-Korán egész Könyvé válhatott volna, megholt Mohammed hatvan-harmadik esztendőkorában, 's a' mint rend-szerint írják 633-ik esztendőben, és Medina Várossában tulajdon házánál eltemettetett. Öszsze-szedé hát a' csábító íráskáit halála után Mohammednek, Ipája Abubeker örököse Jóságainak, egyszer'smind kéz-iratban volt bohóságainak, és azokat a' mint csak kezébe jöttek, minden idő, hely, 's dolog' rende nélkül Othoman nevű, Irnokjának munkája és fáradságával, ezen idomtalan és temérdek rendszerbe, mellyben mai napig is találtatik, foglalta. Ezen kéz-iratról így szól Edéssai Bert.: *Καὶ ἰδόντες αὐτὸν, 's a'*. az az: midőn pedig a' Nép látná, hogy ő visszá nem jön, róla megfelejtkezett és mondták: hozzátok-elő azon

Írásokat, mellyeket néktek által-adott Mohammed, hogy azok össze-szedettvén, egy Kötet légyen belőlök. — Mohammed után pedig, a' Helytartóság' méltóságát Abubeker nyerte-meg. És Othoman, kinek Abubeker megparancsolta: hogy Mohammednek Jegyzéseit össze-szedvén, egy Gyűjteményt szerkeztessen össze, (a' mi mai nap is az Al-Korán' neve alatt isméretes) híres és nevezetes Író vala. Ő tehát tellyesíté Abubeker' rendeléseit, úgy a' mint azok eleibe szabattattak. És ez Othoman' eredeti kéz-iratja Damaskus Várossában, a' keresztelő Szent-János Szent-egyházában azon helyen tartatik, a' melly Tscemen-nek, az az Sinagogának nevezetik. „Ott tartatik a' te Al-Koránod”. Ez illetlenséget és zúrzá-
vart, a' tudósabb Mohammedánusok magok sem tagadják, de hogy az idéetlen csomót némü-némüképpen szépíthes-sék, írják: hogy az Al-Koránnak Szakaszszai és Ver-setskéi, nem azon renddel légyenek leírva, a' mint azok Mohammednek adattattak, és kijelentettek; *) a' mi azomban ezen Könyv becsének békibizonyítására, igen vékony erősség.

4. §.

E' szerint ha az Al-Koránnak belső formáját tekint-jük, azt képtelennek és idéetlennek lenni tapasztallyuk, bár akarmit állítsanak annak bölcs és isteni elrendelte-tése felől, mind maga Mohammed (Súra 10, 2 — 11, 2 — 18, 1), mind buzgó Követői. Az Al-Koránban foglalt dolgok testi, tanulatlan, de természetes eszű ember' tehet-ségeit felül nem haladták ugyan, még is mindenek olly ren-detlenül össze vannak benne kevervén; a' Mekкаи Súrák a' Medinaiakkal, az előbbienek az utóbbiakkal el annyira ösz-sze zavarva szemléltetnek, hogy gyakran talán sem maga

*) Lásd Marakcz. 4ik Szakaszát és Elmacinuszt a' Hist. Sacr.
L. I. c. 2. c. 18.

nem tudta légyen a' ravasz, mit akart; sem magok az Al-Korán' Szerkeztetői, Magyarázói, ki nem találhaták; ugy, hogy maga Algazel egy híres Mohammedánus Magyarázó is kéntelenített megvallani, hogy ő az Al-Korán nehezebb részeinek magyarázatját nem másoktól, hanem csak a' nékie megjelent ördögöktől, és bűbajos geniusoktól kaphatta-meg. Mellyekre az Arabs História' 23-ik Szakaszában méltán kiált-fel Echeli Ábrahám „Óh Al-Koráni Törvény! illy mesterekre és ta-
„nítványokra vagy méltó”. Hogy semmit se szólyak a' hasonlított versekről, mellyeknek értelme csak az Isten által felfoghatónak mondatik (Súra 3, 7). Vallyon azomban az Al-Korán, az Istennél lévő Anya-könyvben is (Súra 13, 41 — S. 43, 4 — S. 85, 22) illy rendetlen, homályos értelmű légyen é, vagy sem? Mohammed' Követői, kiket közelébb érdekel, lássák. Az Al-Korán arabs nyelven íratott, (Súra 12, 3 — S. 13, 40 — S. 14, 5 — S. 16, 103 — S. 19, 96 — S. 20, 3, 43 — S. 42, 6 — S. 43, 3 — S. 44, 57 — S. 46, 12), tiszta, szép kerékded styllél, néha verssel; hanem azért gyakran sántikál, 's ugy látszik semmi vers-mértéket nem tatt, 's innét igen hihető Mohammednek önkényes vallomása (Súra 36, 68), hogy a' verselés' mesterségét ki nem tanulta; melly irás' nemében, mindazáltal ha annyira hívogatta vetélkedni az Arabsokat (Súra 2, 23 — S. 10, 38 — S. 11, 14 — S. 18, 50 — S. 52, 34); sőt magokat az ördögöket és pokolbeli lelkeket, hogy tudniillik az övéihez hasonló (Súra 17, 89) csak egy Súrat is írjanak, csudálható, hogy a' mívelttebbek, 's tudósabbak az Arabsok közt, ha ugyan voltak, ezt nem tselekedték; hanem-ha az ördögök talám azért nem akartak vele vetélkedni, mivel az Al-Korán által Országjoknak jövendő virágzását azzal akadályoztatták volna. Azt hiszik közönségesen: hogy az Arabsok próbát is tettek, 's vetélkedtek (Súra

6, 94 — S. S, 30), vagy ha csak ugyan nem tselekedték, oka inkább a' nem akarás, mint a' tehetetlenség (Súra 8, 30). Akarmint légyen is a' dolog, onnét erősséget nem lehet venni, az Isteni eredet' bizonyítására, midőn vagnak sokkal felségesebb Írók a' világiak közt, kik azomban még is nem Istentől ihlettek. Mohammed egyébiránt nem annyira az írás' nemére, mint a' 'Sidóktól 's Keresztényektől hallott dolgokra, mellyeknek idegen tollakkal való felpiperézése által, tudatlan Arabs csoportjai előtt fényt keresett, 's talált is, látszik ügyelni. A' dolgokat is olly gyermeki éretlenséggel adta-elő, hogy más akár-kinek is, ha ilyeneket akarna írni, hasonló szószátyárságra kellene csak ugyan lealatsonyodni. Valóban maga bizonyítja Mohammed (Súra 21, 5) — hogy a' Mekkaik az Al-Koránt egy rendetlen rakás álomnak, 's őtet ördöngősnek, poétának tartották; és így Profétának nem mások tisztelték 's csudálták, csupán csak a' durvák és ostobák, kik kellemes ingerek által elszédítettek, vagy fegyverrel kényszerítették. Egyéb-iránt, hogy a' Persa és Arabs Íróknak, számtalan ékesebb és szebb renddel írott Könyveik légyenek, azt csak a' tudatlan, vak-buzgó Mohammedánus tagadhatná.

5. §.

Ha belső valóját, (matériáját) az Al-Koránnak mélyebben megtekintjük: nem egyéb az iminnen-amonnau öszsze-hordott zavaréknál, mellyet Hottinger csömörig elő meg elő-hozott mesékből, gonosz és képtelen dolgokból öszsze-hánt rakásnak nevez, mellyek mind a' Szent-irással, mind a' természettel, 's a' mívelt nemzetek' eredményeivel ellenkeznek; a' mellyeket Mohammed a' magának tulajdonított isteni Ihletés, 's kegyes Profétziai szín alatt polgár-társainak árulgatott, elegyítvén néha igazat a' hamishoz, 's hazugságot az igazakhoz, mind a' Hit

ezikkelyekben, mind a' Bibliai történetek' elő-adásában: p. o. Ádámról (Súra 2, 30), Éváról (Súra 7, 11. 27), Káinról (Súra 5, 33), Enochról kit Edrisnek nevez (Súra 19, 53), Sálehről (Súra 7, 26, 141), Éberről Súra 7, 65 — S. 2, 50 — S. 23, 34 — S. 26, 123 — S. 46, 21), Noéról (Súra 7, 60 — S. 10, 70. S. 11, 26, S. 23, 24 — S. 26, 104 — S. 29, 14 — S. 56, 9 — S. 71, 1), Kanaánról (Súra 11, 42), Ábrahámról (Súra 2, 125. 259. 261 — S. 6, 75. S. 11, 69 — S. 14, 34 — S. 15, 50 — S. 19, 38 — S. 21, 52 — S. 26, 70 — S. 29, 16 — S. 51, 24), Lóthról (Súra 7, 81 — S. 11, 76 — S. 15, 58 — S. 25, 159 — S. 29, 28 — S. 37, 133), Ismaelről (Súra 19. 51 — S. 37, 102 111), Izsákról (Súra 36, 101, 112), Jó'sefről (Súra 12, 4, 101), Mó'sesről (Súra 5, 24 — S. 7, 104 — S. 10, 74 — S. 14, 6 — S. 17, 102 — S. 18, 62 — S. 19, 45 — S. 20, 9 — S. 23, 47 — S. 26, 10 — S. 27, 28 — S. 28, 7 — S. 40, 24. S. 43, 44 — S. 44, 17 — S. 51, 38 — S. 79, 15), Pharaóról és az ő tornyáról (Súra 28, 39 — S. 40, 38), ismét feleségéről (Súra 28, 9. S. 66, 12), az Egyiptomban visszátérő Izraelitákról (Súra 26, 60), Jetronról, kit Scioaibnak nevez (Súra 7, 8. 86 — S. 11, 83 — S. 26, 176), a' borjú' imadásáról, (Súra 7, 148 — S. 20, 81), Kóréről (Súra 28, 76), a' vörös tehénről (Súra 2, 67), Józsueról (Súra 10, 62), Sámuelről (Súra 2, 247), Saulról (Súra 2, 248), Góliáthról) Súra 2, 250), Dávidról (Súra 21, 78, S. 34, 10 — S. 38, 18), Salamonról (Súra 21, 81 — S. 27, 17 — S. 34, 12 — S. 38, 32), Szába Királynéről (Súra 27, 23), Illyésről (Súra 37, 123), Esdrásról (Súra 2, 260), Joóbról (Súra 21, 83 — S. 38, 43), ennek feleségéről (Súra 38, 46), Jónásról (Súra 21, 87 — S. 37, 139), Nehemiásról (Súra 2, 260), Zachariásról és Jánosról (Súra 3, 38 — S. 19, 2 — S. 21, 89), a' Szűz Máriáról (Súra 3, 36, 37 — S. 19, 16 — S. 21, 91) és a' Krisztusról (Súra 3, 46 — S. 5, 119 — S. 19, 28 — S. 43, 56), 's úgy a' töb-

biekben is ritkán lehet olly jót, és igazat találni, mellyhez Mohammed önn^o hasztalan koholmányit, itt ott szedegetett meséit ne ragasztotta volna. A^o Pogány, ^oSidó, és Keresztény Vallásokból *összse*-szedegetett, lopogatott igazsággal hazugsággal elegyes^o firkelet az Al-Korán, mellyet a^o csábító mind maga, mind munkás társai, Gnosticus, Nestoriánus, ^os más illy forma emberek tulajdon álmaikkal szaporítottak. Maga azomban a^o csábító olly tudatlanságot, és mind az *Ó*, mind az Új Testamentomi Szentírásokban való járatlanságot árúl-el, hogy a^o mit onnan vett ugy tetszik, nem annyira olvasásból, mint hallásból ^os elbeszéléstől vette, ^os nem is mindég jól értette legyen, mivel gyakran sok dolgokat *összse*-zavar, ^os ront. Az Arabsoknak régi véleményeikből is, hogy sokakat meghagyott Mohammed, megtetszik az Arabsok^o *Hisztóriájából*, mellyet kiadott Echelli Ábrahám, ezt bizonyítják a^o Mekka-i útazás, a^o Saphai ^os Marvai látogatás, hogy a^o körül-metélés, sok féle mo^osdás ^os tisztíkozás^o módjairól, ^os egyebekről halgassunk, ^os így az Al-Korán a^o ^oSidóknak meséikkel is rakva van. Ki tanította Mohammedet Istennek az angyalokkal az ember^o teremtéséről és imádatásáról (Súra 2, 30 — S. 7, 11, 15, 19 — S. 17, 62 — S. 18, 51 — S. 20, 114 — S. 38, 70) tartott versengésre, hanem ha meg hitt barátja Apella ^oSidó? Ilyenek a^o többek közt Káinnak Ábellel való beszélgetései (Súra 5, 33), Ábrahámnak a^o bálványok^o *összse*-törése miatt tűzbe vettetése (Súra 21, 58, 68 — Súra 37, 98), azok is, a^o mellyeket a^o Sinai hegynek felemelkedéséről, és az Izraeliták^o fejeik^o felett való libegéséről beszél, midőn a^o Törvény kiadattatna (Súra 2, 63, 93 — S. 4, 153 — S. 7, 152) és Józsefről (Súra 12, 2), mellyek a^o ^oSidóknál bővebben találtnak; továbbá az ördögök^o segedelméről, a^o Salamon Temploma építése^o alkalmával (Súra 34, 12 — S. 38, 39), a^o madarak^o szavait

értő, 's csacsogásaikat magyarázó (Súra 17, 17), a' sá-tánok' segedelme által a' királyi székből levettetett Sa-lamonról (Súra 38, 26), a' temető helyly, vagy is sír' meg-ütéséről (Súra 's a' t'. Sergius nevű Nesztoriánus Szerzetes segéd-társától, 's több más illy gondolkodású emberektől, mit tanúlt légyen? csak a' Szent Háromságot illető ellenvetéseiből (Súra 5, 84. 125) könnyen gyaníthatjuk. Mert kimondotta Szűz-Máriát Istennek, vagy Istenné-nek? ki adta őtet férjhez az Atya Istenhez egyéb? mint az eretneki rágalom, melly hamissan a' Ke-resztényekre fogá, hogy azok Istenből, Szűz Máriából, és Krisztusból álló Háromságot hisznek. Ki mondá, hogy a' Krisztus igazán nem szenvedett, és felfeszítetett lé-gyen? nem de nem Nesztórius és a' nálánál gonoszabb Mohammed (Súra 4, 156). Lehet látni a' bölcsőben beszéllő Krisztusról mit mond (Súra 3, 46), — 's a' barlangban lévő hét aluvókról (Súra 18, 8) és a' két szarvúróll mit állít (Súra 18, 85), továbbá a' Mekkei templomnak Áb-rahám által lett építtetéséről, melly haszontalan mesét nem szégyenle (Súra 2, 126, 128 — S. 3, 97) költeni a' szemtelen; így szinte (Súra 7, 74 — S. 11, 64 — S. 17, 60 — S. 26, 154 — S. 54, 27 — S. 56, 27) a' csudál-latos nőstény tevéről (Súra 2, 65 — S. 7, 167 — S. 5, 69), az Izraelitáknak majmökká és disznókka lett által-változásokról, és (Súra 5, 121) az égből alá-szállított asz-talról, hogy számtalan több e' féle haszontalanságairól halgassunk, a' mellyeket úgy rakosgatott-el, 's állapotja' körülményeihez úgy alkalmaztatott, hogy a' tudatlan Népnél hitelt, vagy ha ez nékie hinni nem akarna, Hívei-nél mentséget találhasson. Hogy pedig ne sürgetnék Őt' tudománya 's küldetése igasságának csudák által bézi-zonyítására, tehát mindenütt elő-hozza, hogy az Őt' meg-előző Isteni Követeket is megvetették a' hitetlenek, 's hazugoknak tartották, és sok fenyegetődzéssel él azok

ellen, kik ő benne nem hinnének. Az ő istentelen, a' Szent-irással ellenkező képtelen Hit-czikkelyeit a' 17-ik §ban az Al-Korán' rövid summájában majd elő-adjuk. Ezekhez pedig sok világi, polgári és törvényszéki rendszabásokat ragasztott, ilyenek p. o. némelly étkeknek (Súra 2, 175 — S. 3, 93 — S. 5, 4, 93, 97 — S. 6, 119, 138, 145 — S. 16, 115 — S. 22, 32), a' bornak (Súra 2, 219 — S. 5, 99) és uzsorának (Súra 2, 276, 279 — S. 3, 130 — S. 4, 160 — S. 30 39) titalmazása; az adósságnak megfizetése (Súra 2, 281), az örökség' felosztása (Súra 4, 10); továbbá a' testamentomról (Súra 5, 115), hagyományról Súra 2, 181), esküvésről (Súra 2, 225 — S. 5, 98), árvákra (Súra 4, 25 — S. 17, 34), özvegyekre (Súra 2, 241), elbotsájtott feleségekre (Súra 2, 242) való gondviselésről, a' házasságról és hozzá tartozandó dolgokról (Súra 2, 222, 235, 241), a' gyermekek' szoptatásáról (Súra 2), a' gyilkosság (Súra 4, 91. 92), házasság-törés, paráználkodás (Súra 4, 14 — S. 24, 2) és lopás' (Súra 5, 44) büntetéséről, melly utolsóért kéz vágás büntetést szab. Kiváltképen pedig és mindenütt a' hitetlenek ellen való haborút sürgeti (Súra 2, 191, 216, 245 — S. 4, 90, 103 — S. 5, 41 — S. 9, 30. 48 — S. 22, 61, 79 — S. 47, 4, 10), nagy, 's fényes ígérekkel (Súra 6, 11), egyszer'smind fenyegetődzésekkel (Súra 2, 156, 218, 262 — S. 3, 144, 160, 170, 196 — S. 4, 72, 94 — S. 8, 68, 69 — S. 9, 6, 20, 113 — S. 37, 88, 96 — S. 22, 59) kelvén-ki azok ellen, kik (Súra 2, 216 — S. 9, 83) sem személy szerint a' hadba menni, sem pedig bő alamizsnát, mellyet az Isten' ösvényére valónak nevez, adni nem akarnak. Lásd a' 16ik §ust az alami'snáról.

6. §.

Az Al-Korán eleinte négy kötetre osztatott, mellynek első kötetje öt, második tizenkét, harmadik tizenöt, a'

negyedik pedig száz hatvan-öt Szakaszokat foglalt magában. Lásd Hakspañniust de fide et lege Moham. Annakutána harmincz nagyobb, és hatvan kissebb részekre (a' Marakezius deák fordításának eleit, a' Hinkelmané-
nak pedig végét tekintsd-meg (mellyek némely kéz-iratokba feljegyeztettek. Továbbá száz tizennégyszáz Súrakra, Rende-
kre, vagy Szakaszokra; mellyek (Súra 9, 88, 126, 129 — S. 24, 1 — S. 47, 21) magában az Al-Koránban is Súrának neveztetnek, a' Súrának Versei vannak, mellyek az Al-Koránban jegyeknek mondatnak, ma pedig csak számokkal jeleltetnek (lásd Hottinger Philog.); ehez járúlnak a' Mohammedánusoknak Mazoretikus jegyzetei is, hol az Al-Koránnak minden szavai, sőt minden betűi meg számolva találhatnak. (Lásd Hottinger Promt. a' 152i-k lapot.)

7. §.

Az Al-Koránnak isteni tekintetét csak maga tanúbizonyosságával állítja Mohammed, mellyet fenyegetődzésekkel, megtámadással, háborúkkal, és rablánczokkal annyira meg erősített Követői közt, hogy annak hitellességéről vetélkedni, vagy kétségeskedni nagy vétéknek, épen tagadni pedig, halállal büntetendő szentség-törésnek tartják a' Mohammedánusok. Akarmint legyen is a' dolog, az egésznek, különösen az ugy nevezett össze-hasonlított verseknek fontos, 's nehéz értelmével, mellyeket csak Isten magyarázhat-meg; mindazáltal az Al-Koránban lévő parancsolatok nem egyenműeknek tartatnak, hanem némelylek közzülök más, meg más parancsolatok által ugyan e' Könyvben, 's gyakran azon egy Szakaszban, sőt ugyan azon egy Versben meg semmisítetni; a' mi több gyakran minekelötte adattattak, legalább irásban, 's illy könyvi rendszerbe tétettek volna, megsemmisítetni mondatnak. Bizonyára vagynak az Al-

Koránban olly parancsolatok, mellyek a' megelőző Súrák és Versek által p. o. a' 2ik Súrában a' 241-ik vers, a' 234ik által; a' 33ik Súrában a' 49ik vers, a' megelőző 47ik által; és így gyakran a' Súrákban a' megelőzők által az utóbbiak eltöröltetni mondatnak. Abul-Hassem-Habbath-Allah a' megsemmisítő és megsemmisített versetskékről, következő világosítást ad : „Valahányszor mondatik az Al-Koránban Mohammednek : Menny-el tőlök, vagy távozz-el tőlök, mind annyiszor a' Kard' versetskéje által (t. i. azon versek által, mellyek szerint a' hitetlenek ellen fegyverrel élni parancsoltatik Mohammednek), töröltetnek-el azok. És valahányszor mondja Mohammed önnön magáról: „Ha engedetlen leendek az én Uramnak, tartok a' nagy napnak büntetésétől”, mind annyiszor megsemmisítettnek értettetik, azon szavai által: „Engedje-meg az Isten, az elkövetett, 's elkövetendő büneidet”. Valahányszor parancsoltatik Mohammed' 's társainak az Al-Koránban: „Békességesen tőrjétek a' Zsidókat és Keresztényeket, és bocsássatok-meg nékik”; mindannyiszor megsemmisítettnek azon szavak által: „Harczollyatok azok ellen, kik nem hiszik az Istent, és a' végső napot”. Továbbá, a' mellyek az Al-Koránban a' tanú-bizonyság' módjáról parancsoltatnak, megsemmisítettnek azon szavak által: „Hogy ha valamelyitek valakinek hiend, vagy hitelt adand 's a' t”; végre mind az, a' mi az Al-Koránban sullyosnak, kegyetlennek, és fenyegetődzőnek látszik, eltöröltetik az Istennek azon szavai által: „Kegyess és könnyű dolgokat kíván az Isten, nem terheseket és nehezeket”. Csak ezekből is ki nem látja világosan által, tétovázó, változó, habozó, és minden dolgokat az eszközök' hatatósága, 's a' körülmények szerint becsülő lelkét a' csábítónak, ki a' tehetetlen állapotban türelmet javasolván, hatalmas korában háborút 's így

egészen ellenkezőt óhajt. Ki nem ismérné-meg ezekből hazug, alaptalan, semmire-kellő voltát e' Könyvnek? Akármit mondjanak is mentségül a' czédulátskák' igaz vagy költött szerencsétlenül történtt özsze-szedezettésekről, 's zavaros elrendeltetésekről, melly dolog maga is gyanút támaszt, hogy a' Könyv család elme-szüleménye.

8. §.

A' Mohammedánusoknál olly nagy tiszteletben van az Al-Korán a' minőt csak egy valóban Istentől ihletett Könyvnek tulajdonítani lehet, ahoz hasonlót semmit, annál szentebbet, isteniebbet nem gondolnak; azt ki nem nyomtatják, mert a' nyomtatást a' Hazára nézve ártalmasnak, az Irás ellen való vétéknek tartják; hanem csak leirogatják; leírása közben pedig, a' legnagyobb szorgalommal, és vigyázattal élnek, úgy hogy a' 'Sidók által üzött babonákhoz, mellyekkel a' אל תיראו leírása körül forgolódnak, nagyon közelítenek. Sőt ezeknél többet tulajdonítanak az irás mesterséges vonásainak, 's egyéb-féle felékesítésének. Irásra való papirost, különös mesterséggel selyemből készítenek, 's azt nagy szorgalommal simítják-meg. A' leírt példányokhoz csak a' megtisztultak, és megmosódottak nyúlhatnak, azt buzgón megcsókolván ájtatosan olvasgatják, gyakorta Könyv nélkül is megtanulják, és semmi tekintetben azzal illetlenül bánni nem engednek. A' Könyv' táblájára közönségesen ezen Al-Koráni igéket írják: „Senki ne érintse e' Könyvet, hanem ha megtisztítkozott” (Súra 56, 80). Ezen okból: az Al-Korán' legkissebb darabka papírossát, melly özsze-tiportathatna, a' földön heverni nem hadják, hanem azt szorgalmatosan felszedegetvén, olly helyre teszik, hol szentségtelenítése nélkül semmivé lesz'. Az Al-Koránt Keresztényeknek által-adni, vagy éppen eladni nagy bűn; sőt gyakran főben-járó véték, melly

Törvény miatt, régenten csak igen ritkán juthattak a' Keresztények illy leírt példányok' birtokába, és nem is máskép', ha csak azokat mint hadi martalékot nem nyerték, de a' mellyek már ma a' Törököknek szerencsétlenül viselt hadaik miatt, a' Könyv-tárokban bőven találatnak, még pedig gyönyörű kéz-iratok. Az Al-Koráni legszebb példány, mellyet a' mint mondják Solimán Török Császár használt, Rómában a' Kircheri Gyűjteményben tartatik (Lásd coll. Rom. pag. 10); így dicsértetik (Hottinger Promt. a' 105ik lapon) a' Svétziai Királynée, valamint (Lamb. Bibl. Vindob. a' 2ik Részben) a' Bécsi Könyv-tárban találató is. Pfeifer nevű tudós (in Pansophia Mosaic.) azt mondja: hogy eggy olly gyönyörű felséges kéz-iratban van meg a' Szász Fejedeleminél (mellyet 3-ik Görög hadi zsákmányai közt nyertt 1683ban), hogy ahoz hasonló egész Európában nem találatik, minthogy az Abi-Saudi-Kadaei magyarázattal is meg vagyon bővítve. Sok közönséges, és magános Könyv-tárakban is találatnak már ma igen szép, tiszta kéz-iratok,

9. §.

Az Arabs Al-Koránnak kiadattatását a' keresztény Tudósok régen óhajtották, 's később meg is próbálták, mellyek között Klenardus, Erpennius, Golius, Zechendorfius, Ravius, Pfeiferus és Dantzius legnevezetesebbek, hanem mind ezek czéljokhoz csak közelítettek, mert csak darabonkint fordítgatván, tökéletes és egész Munka nyomtatás alá nem kerülhetett, így p. o. Akoluthus András Perzsa, Török, Deák nyelvekre fordította az 1-ő Súrát, pedig ettől várták a' négy nyelvű egész Al-Koránt-Beck a' 30-ik és 48-ik, Erpennius az 1-ő 12-ik és 44-ik, Fabriczius a' 97-dik, Golius a' 31-ik és 42-ik, Hakspannius némely Súra darabokat, — Hottinger a' 112-ik, Marak-

czius pedig még az egész Al-Koránt kiadhatná a' 91-ik és 97-ik, Pocockzius a' 105-ik, Nisselius János a' 14-ik és 15-ik, Ravius a' 2-ik, Stark a' 19-ik, Zechendorf pedig a' 68-ik, 101-ik, és 103-ik Súrakat kiadák; azokról azomban halgatok, a' mellyek kéz-iratokban találtatnak.

10. §.

Még is 1530-ban Velenczében Brixiai Paganini által arabs nyelven egészen kiadattatott, melly mihelyest a' sajtót elhagyta, a' Római szentséges Atya' buzgóságából megégettetett (Lásd. I. M. D. Lang' értekezéseit az arabs Al-Korán' első kiadattatása felől). Több évek lefolyta [után kipótolta ezen kárt tudós Hinkelman Ábrahám, kiadván 1694-ben Hamburgban az arabs Al-Koránt negyed rétbén, mellyet Marakczius Lajos XI-ik Inocentius Papa' parancsolatjára deákra fordított, 's jegyzetekkel kiadott 1698-ban, sokkal elő-keleőbb lett volna ennél a' napkeleti nyelvekben igen jártas Akoluthus Andrásnak Arabs, Török, Perzsa, és Deák nyelveken kiadatni ígért Al-Koránja, ha kiadandó munkája elégséges költséggel segített, és tovább élhetett volna.

11. §.

Az Al-Koránnak fordításai közt legnevezetesebbek a' Perzsa és Török, mellyeket Akoluthus András az 1-ő Súra' deák fordításánál említ. A' Keresztényeknél első deák fordítás volt, melly 1143-ikban Ketinai Róbert és Dalmata Herman által Péter, a' Kluniczi Apát-úr fordítatott, ezt 1543-ban Bibliander Tódor kéziratból kinyomtatatta, és 1550-ben ismételte is; hanem ezen Munkának tökéletlenségéről több bölcsek nevezetesen Skaliger 362-ik levelében, Erpennius a' Jó'sef Súrájáról való jegyzékben, Hakspannius a' Mohammed' hite és törvényéről irtt Könyvében, Akoluthus, Longius, 's a' t. panaszkodnak. Említetik Szegobias Já-

nosnak Spanyol fordításához mellékelte deák fordítása is, melly az Aragoniai Al-Koránnal, és Moór János Andrásnak tulajdonított Sunnával egyetemben hol hevernek? nem tudatik. — Más deák fordítás Márk nevű Toletomi Kanonok' munkája a' Bécsi könyv-tárban kéziratban tartatik, valamint a' Zechendorfé a' Zvikani Könyv-tárban szinte kéz-iratban; így hasonlókép' a' Wiedemanstadt deák fordítása sem nyomtattatott-ki, az Übert István, és Rikhárd töredék' irományairól pedig [h]alगतok. Az Al-Korán' Olasz fordítása 1547-ben Velenczében Arivabene András által lett, ezt Svaiger Salamon Németre át-tévé, 1611-ban kinyomtattatta, mellyből származott-végre a' Német Al-földi fordítás Norimbergában. — A' most említet Olasz fordításnál sokkal elő-kelőbb du Ryer Andrásnak eredeti arabs nyelvből való Francia fordítása, melly Párisban először 1647-ben, azután más helyyeken 1672-ben, 1685-ben és 1719-ben, végre Amsterdámban nyomtattatott-ki, noha e' sem hiba nélkül való, kivált mivel a' Fordító' született nyelve kellemeinek, s ékes kifejezetinek a' dolog' velejét és valódi értelmét feláldozni tapasztaltatik; mondatik: hogy ezen Francia fordításból deák nyelvre is által-tétetett volna, de azt sehol-sem találhattam. Az Angoly, melly Londonban 1649-ben, az Orosz, melly Pétervárában 1716-ban nyomtattatott-ki, az imént említett Francziából fordítatott. Mindenek előtt elnyerte a' borostyánt Marakczius Lajos az arabs Al-Koránnak fordításában, noha mindenekben mindeneknek ő sem tett eleget, a' mint ezt előljáró beszédében maga is elesméri (lásd Akoluthus in specimine I. M. Longius disp. 2-a de Edit. Arab). Mindazáltal e' szép tiszta kiadás-sal annyit tett ő, mennyit előtte senki nem, talán utánna is nehezen fog tenni; pedig már törttebb's könnyebb az út; de a' pompás kiadásra nem is volt megtagadva tőle semmi, a' mi kívántatott, mint Akoluthustól. Azomban lesznek

talán olyanok, kik némelly tehetősebbek' segedelmekkel, Akoluthus után a' közönséges Könyv-tárokból össze-szedetik, az Anyaszentegyháznak hasznára kiadják azokat a' kincseket, mellyekhez nem magános embereknek, de az egész emberiségnek jussa van. Így a' Galánd fordítása, tudós vi'sgálatja, és a' Török Hit-tudomány' rendszere' kiadását, a' Binóni Apát-úrtól vártuk, kit Galand minden kéz-iratjaiban örökösévé tett. Végte're a' Marakczius deák fordításából született német fordítása Nerreteri Dávidnak, melly Rossiusnak a' Világ' vallásairól írt Könyve 6-ik Részének második darabját teszi. De a' melly német fordításban ohajtanánk, hogy világos hibái a' deák fordításnak helyre-hozattattak volna az arabsból p. o. az 56-ik Súrában az egész 30-adik vers elmaradt a' Deákból, hasonlóan a' 93-ik Súra' 7-ik verse, mellyek a' Németből is kimaradtak, 's így más egyebek is.

12. §.

Az Al-Koráni magyarázatok között első helyet foglal a' Sunna, vagy is a' Bochariai Sonna, melly a' Törököknél, magával az Al-Koránnal majd nem egyforma méltóságban tartatik; nem úgy a' Perzsáknál, kik azt nem veszik-be, és valamint a' Zsidók a' Misnát, úgy a' Törökök ezt szóbeli hagyománynak tartják, mellyben Mohammednek az Al-Koránban nem említett mondásai és tselekedetei; nem különben a' Török egyházi és polgári Törvények bővebben elő-adatnak, a' honnét Bochari Pandektáknak neveztetik, 's melly Sunnák' könyveiről, és könyvek' címjeiről több Tudósok emlékeznek (lásd Hottinger napkeleti Történ. és Phaiferus Mataeolog). Valamint több Mohammedánus Írók Al-Koráni értekezéseiket, és válások' magyarázatjaikat láthatni Hottingernek Prodr. és Promptuariumában, mellyek közt Beidav, Zamchasker, Bakai, Hussain-Vaez, 's több mások nevezetesek.

Az Al-Koránnak, és az egész Mohammedi Vallásnak Keresztény megczáfolóit is elő-számollya Marakczius. A' régiek közzül való Damascenus János, Paskási Péter, Kantakuzenus János Császár, Péter a' Kluniakumi Apát Abunuch, és de Bethale Ábrahám Khaldaeusok; Richard, de Turre Kremátai János, Khartusi Dienes, Savonarola Jeromás, 's a' Kusani Kardinális; mellyek közzé méltán számolhatjuk Edessai Bertalant, és a' Mohammed fő czáfolása' szerzőjét le Moyennél de Var. Sacr. és Fr. Sylburg.

Az Újjabbak közzül valók: András János megtértt Török' munkája ezen cím alatt: A' Mohammedi Felekezet' zavarossága, melly deák, olasz, spanyol 's német nyelveken találtatik. — Lup. de Obregon megczáfolása az Al-Koránnak. Gkadagnolus Fülepnék a' Zinus Achmet nevű fia, Perzsa Herczeg ellen irtt Apológiája. — Malvasia Bonaventura ugyan az ellen. — Martellinus Jó' sefnek a' Mohammedáni szakadáson való Gyözedelme. — Tyrsus Gonzalesnek a' Mohammedánusok meg téríthetésekről kiadott Út-mutatása. Ezekhez számolhatók Widemanstadt' Jegyzései a' Mohammedi egyházi tudományról 1583 Norimbergában. — Laichter' megczáfoltt Al-Koránja, melly Frankofurtumban adatott-ki. — Varner Levin' Hisztóriai kivonása azoknak, a' miket a' Krisztusról, 's a' Keresztény Vallás' egyéb cikkelyeiről tanítnak a' Mohammedánok. Ludovici Jakab: A' Török Vallás' sumája. Echelli Ábrahám Arabsok' hisztóriája. Hottinger' napkeleti Hisztóriája. — Hakspanniusnak a' Mohammedi hit-vallás' és törvény' elő-adása. — Relandusnak a' Mohammedi hit vallásról irtt Értekezése, hogy több a' napkeleten utazott Hisztórikusokat, kik között Tourneforti Pitton legnevezetesebb, 's más statisztikus Irókat elmellőzzünk; kik inkább vallásos rendszabásainak elő-adásában, mint-sem az Al-Korán' megczáfolásában látszatnak foglalatoskodni, ámbár elbeszélni azon sok haszta-

lanságokat annyiba lehet venni, mint megczáfolni. Gregorius János ugyan láttatik ezen Könyv olvasásának valamit tulajdonítani, a' midőn írja: „Egy tudományos okos ember kérdezte egyszer tőlem, vagyon é az Al-Koránban valami a' mit józan ítéletű ember helyben hagyhatna? Felelék: „igen is” csak azt kötöttem-ki: hogy az az ember azon vallásos Könyv szerint neveltetnék. Mert a' mi a' Vallás' neve alatt hangzik 's értetődik, talán nagyobb részben lehet a' nevelés erejének, 's hasznának tulajdonítani, mint-sem valaki észre szokta venni. A' mi pedig magát a' Könyvet illeti, mivel az, a' Szent-írásokból szedetett-összse, talán nem olly rosszszól hangzana, ha annak igaz és hiteles fordítását, avagy éppen az eredetit láthatnók”. De erre csak azt mondhatni, hogy illy esetben, a' Mohammedi Hitben nevelt, vagy nevelendő ember' józan elméje, mellyet Gregorius néki tulajdonít, elő-ítéletekkel már annyira elnyomattatik, hogy az igazság' vizsgálásáról többé nem is gondolkodhatik, vagy gondolkodni nem köteles; hanem csak annak megtartásáról a' mit belé csepegtettek; annyival inkább, hogy az Al-Korán' igaz voltáról kételkedni, vetélkedni, avagy azt a' Szent-írással egygyeztetni, már az Al-Koráni Törvények által tiltatik (Súra 2, 140 — S. 3, 60 — S. 6. 67 — S. 22, 68 — S. 40, 58, 71 — S. 42, 15, 16, 's a' t'). Ámbár tehát az Al-Koránban mind az Ó mind az Új Testamentomi írásokból sok dolgok vannak elő-hozva, azok mindazonáltal annyira el vannak csavarva, 's holmi idétlén tréfás mesékre forgatva, hogy ezeket amazokkal öszse-hasonlítván, különbözőknek, sőt sokakban épen ellenkezőknek lenni tapasztaljuk. Nézze-meg csak akárki, mellyeket az 5ik §ban mondánk, 's hasonlítsa-összse azokat az Ó és Új Testamentomi Írásokkal, mellyeket pedig maga Mohammed isteni eredetűeknek vall, és soha megtagadni nem bátorkodik, mindjárt világos lesz' a' dolog:

Már ha egy józan elméjű ember, minden illy igazság vizsgálattól, megfontolástól eltiltatik, 's szokás, nevelés, és Alkoráni törvények által akadályoztatik annyira, hogy a' Mohammedánoknak se Keresztények' Evangyéliomát, se Mó'ses' Rendeléseit, se más Szent-könyveket, bár ha ezek hadi zsákmányozás által jöttek volna is valakinek birtokába, tartani nem szabad; hanem annak lapjait azonnal feketére befesteni; ha pedig bőrön lenne írva, azt a' betűk' elenyésztekig folyvást mosogatni tartoznak (lásd Relándust de Leg. Milit. Mahommed); így a' vizsgáló 's ítélő tehetségre semmi sem bízatik, hanem vak hitellel mindent, mint isteni eredetű tudomány ezikkelyt bé kell venni, akárhol vette is magát. Voltaképen nincs is az Al-Koránban semmi olly képtelen, maga magával ellenkező dolog, mellyet az ezen Vallásban nevelt ember isteni gyanánt ne tiszteljen, 's benne annyira meg ne nyugodjék, hogy más ezektől különbözőktől még halálai sem akar, ha csak valami rendkívül való módon reá nem bírattatik. Ugyan is midőn az Al-Koráni Isten látná, hogy állításainak fessegethetése nékie minő káros legyen, azt komolyan, de számos fenyegetődzésekkel is mint Súra 40, 71) megtiltotta, mondván Mohammednek: Nem-de láttad, hogy a' kik vetélkednek az Isten' jeleiről (Geland szerint az Al-Koránról) mint elfordúlnak az Al-Koránban való Hittől? (Súra 4, 139 — S. 5, 84). Mert, hozzá-adja Marakezius, ha valaki figyelmetesen megolvassa, vizsgálja, és rostálgatja az Al-Koránt, lehetetlen, hogy hívésétől el ne térjen. Az ő állítása szerint az Al-Korán hamisságának 's hiúságának bebizonyítására nem találtathatnak erősebb 's alaposabb okok, mint a' mellyeket maga az Al-Korán elő-terjeszt. Ezt önn' maga példájával bizonyítá egy Kordubai Mohammedán ifjú, ki az Al-Korán' gyakrabbi figyelmetes olvasása által felébredvén, Vallásáról kételkedni kezdett, 's azt vizsgálván egé-

szen megvetette, és a' Keresztények' táborába általment (Tyrus Gonzales de Santalla in Conv. Moham. Manud. l. 2. c. 5. — Marac. in Prod. Refut. Alcorani). Nem lehet hát mondani, hogy az Al-Koránban találathatik akármelly tekintetben is ollyas valami, melly egy bölcs 's érett ítéletű embert megindíthatna, vagy annak helyben-hagyását megnyerhetné, 's valóban igaza volt Bocharndnak, [midőn az Al-Korán' kinyomtatását Leydában, 's Angliában némellyek akadályoztatnák, mondván: Ez a' bolond Könyv senkit el nem csábíthat. Hinkelman is reményli, hogy eljön az idő, midőn a' Mohammedánok magok szégyelleni fogják Koránjokat, mondván: „Lészen valóban olly idő, mellyben magok a' Mohammedánok fogják szégyelleni Al-Koránjokat, a' midőn tudniillik az ostoba Profétziának eredetét, az egész Könyvnek minden össze-függés és rend, méltán mondhatom: ész nélkül való össze-szedését, 'sidó, eretnek, 's keresztény avúlt hamis mesékkel, annyi unalmas, számtalan ismétlésekkel, 's ellent-mondásokkal tellyes, Vallásos könyvöknek becsét, dicsértt Profétájok tisztátalan élete' nyilvános jeleit; egy szóval, egy nehéz nyavalyás, eszelős, tudatlan gonosz csábítóhoz, 's minden századok' legnagyobb gonosz-tévőjéhez illő alatsón dolgait által-látandják". Valóban nincs is a' tudósabbak között senki, ki Mohammed' tudományát, 's tetteit ilyeneknek ne találta volna. Ez így lévén, csudállatos, hogy Hinkelman Al-Koráni fordítását kiadni nem akarta, Marakczius pedig minden Al-Koráni fordítást elő-bocsájtott megczáfolás nélkül közönségessé tenni, károsnak ítelt; de mást gondolt 's mást tselekedett Hinkelman Marakczius ellen, 's ez viszont amaz ellen. Valamint Hinkelman' ítélete és ohajtása Akoluthus által in specimine, úgy a' Marakcziusé a' szerint a' mit mond az Al-Korán felől in Prodom. Par. 4. önn' maga által leginkább megezá-

foltatik. A' ki azomban azon haszontalan oknál fogva csábítottatik-el, hogy az Al-Koránt számtalan pór-nép követi, 's mellette más hasznok is vagynak, az nem az Al-Korán' olvasása által gondoltathatik elszédítettnek. Benem ugyan soha kétséget nem szereztek ezek a' dolgok, 's nem is gondolom hogy valaha a' Marakeziustól fordítatott deák Al-Korán valakiben az igaz Hit felől kétséget okozzon. Látni fogja ugyan is akármelly nyelven olvassa az Al-Koránt, a' fővényből sodrott köteleket, melyektől ha a' Török vas lánczok, vénusi kívánságok, 's más lép fogó gyönyörűségek távol-lésznek, Török-ország' közepén sem féltém a' Keresztényt, ha ugyan tudja, 's érti a' maga Vallását, hogy megfogattassék; vagy a' mi több, állandóan fogságba tartassék. Ez okbul hasznosnak ítélték a' Kereszténységre sok Tudósok, hogy az Al-Koránt mind eredeti nyelvben, mind fordításban olvassuk. Igaz ugyan hogy minden ravasz csábító Mesternek munkái ha olvastattak, az Olvasók közzül eleitől-fogva sokakat megvesztegettek; de itt nem ok nélkül gondolkodhatni úgy, hogy ez egyedül minthogy senki nem olvasta és rostálta, mindeniknél többet ártott; 's azért is kívánták sokan, mint Marakezius maga is elesmérí. De most már ezen kívánság tellyesedve van, mert az arabs nyelvet értők, az arabs kiadásokból; a' nem értők pedig a' Marakezius hűséges deák fordításából, melly már több nyelvekre is által-tétetett, olvashatták, és az Al-Korán' bohóságáról ítéletet tehetnek. Ugyan is az egész Mohammedi Hitvallásnak talpköve az Al-Korán, 's ebből akarjuk már éppen annak rövid kihuzatját a' következő Szakaszban elő-adni. A' Mohammedánok között lévő számtalan felekezetek' szakadásokhoz képest, sok különböző véleményeiket, ítéleteiket, magyarázatjaikat elmelőlözöm, mert azokból egy tár-szekeret lehetne megrakni; hanem az Al-Korán' világos érthető helyeit fogom

csak felhozni, hogy azokból láthassa minden, mit hitt Mohammed, 's Követői mai napig, mi Hit-azikkelyeket merítnek az Al-Koránból.

MÁSODIK SZAKASZ.

A' Mohammedi Vallás' rövid Summája.

13. §.

Maga Mohammed a' hinni és tselekedni valókat, negyven Szakaszokra osztotta, mellyeket irásban foglalt Muhammed ben Abibecer, 's úgy arabs, mint deák nyelveken olvashatók. (Lásd. Hott. Hist. Orientalis) „Ezeket Moghahed a' Salman maga a' mint mondja, a' Proféta' szájából hallotta, ki így szólott”: A' ki népem közzül a' negyven Mondást vagy Tanácsot megtartja, bémegyén a' Kertbe (t. i. Paradiesomba) és feltámasztja őtet a' Magosságos Isten a' Bölcsékkel és Profétákkal egygyütt az utolsó napon. Kérdeztük ugyan is: Oh Istennek' Apostola! mellyek azon negyven Mondások? Felele Mohammed: „1-ső Ha hiszed az Istent. — 2-ik Az ítélet' napját. — 3-ik Hogy Szent Könyvadatott. — 4-ik Vagy- „nak Proféták. — 5-ik Halal után lesz' feltámadás. — „6-ik Isteni gondviselést mind a' jó, mind a' rossz' dolgokra „nézve. — 7-ik Ha csak egygyetlen, egy igaz Istent hi- „szel τὸν Θεὸν 's engemet az ő Követének. — 8-ik Ha a' „rendes időken elő-bocsájtott megtisztítkozás, és bősé- „ges megmosódás után elmondod imádságaidat, (ugyan is „a' Mohammedánok minden imádságaik előtt bizonyos „babonás mosdásokat szoktak elkövetni), 's magadat min- „den elmondandó imádsághoz szabott mód szerint hajto-

„gatván leborúlsz. — 9-ik Ha Tizedet adándasz. — 10-ik
„Ha Rhamahdán holnapjában bőjtölendesz. — 11-ik Ha
„tehetségedbe lévén megteszed a' Mekkei útát. — 12-ik
„Ha minden nap és éjjel tizenkét Recákat, olvasókat el-
„mondasz 's azokat ájtatosságbul még hárommal megtól-
„dod. — 13-ik Ha magadat az uzsorától megtartóztatod.
„— 14-ik Ha bort nem iszol. — 15-ik Sem hijában az
„Istenre nem esküszöl. — 16-ik Ha senki ellen, akár tá-
„vól akár közel lévő ellen az Istent ok nélkül bizonyság-
„nak nem hívod. — 17-ik Ha hirtelenkedve nem ítélsz.
„— 18-ik Se szemben, se háta megett atyádfiát meg nem
„csalod. — 19-ik A' tiszta aszszonyt el nem hajtod, se
„meg nem útalod. — 20-ik Senki hibáját nem kárhozta-
„tod. — 21-ik Senkit ki nem csúfolsz, 's rajta erőszakos-
„kodandasz. — 22-ik Ha az Isten' csapásaitól, kínszásaitól
„rettegsz. — 23-ik Az emberek közt terjedő pletykákat
„nem fecseged, és nem leendesz rágalmozó. — 24-ik Ha az
„Istentől vett jó teteményért halákat adsz. — 25-ik Minden
„szükségeidben és szenvedéseidben békességes tűrő leen-
„desz. — 26-ik Az Isten' irgalma felől kétségbe nem esel. —
„27-ik Ha megisméred, hogy mind az, a' mi rajtad esett
„és esik, tárgyát el nem téveszthette (az az: nem vak
„történetből jött reád, mintha más embernek lett volna
„határozva), mivel ha téged eltévesztett, ugy nem rajtad
„történt volna. — 28-ik Sem más Teremtés' kegye miatt
„az Istennek haragját magadra nem húzod. — 29-ik Sem
„ez életet a' jövődönél fellyebb nem becsülöd. — 30-ik Ha
„a' mit igaz Moselman felebarátod kérend, azt attól
„fösvényen meg nem tagadod. — 31-ik Ha a' Vallás' dol-
„gaiban fellyebb-valódra, a' polgáriakban pedig az után-
„nad valókra figyelmezel. — 32-ik Nem esküszöl. — 33-ik
„Sem az ördöggel frigyét nem kötendesz. — 34-ik Ha a'
„mulandó hijába-valóságokrul letészel. — 35-ik Az ár-
„vák' javait el nem ragadod. — 36-ik Meghallott kiáltását

„el nem nyomod. — 37-ik Ha házad' népét és gyermekeidet ollyakra, mellyek nékiek az Isten előtt hasznosak leendenek tanítod, 's őket a' legnagyobb, legjobb Istenhez vezérled. — 38-ik Ha szomszédoddal jót teendesz 's midőn azoknak könyörületességre szükségük leend, tőlök azt meg nem tagadod. — 39-ik Semmi te remtett állatot meg nem átkozol. — 40-ik Ha az Istent illető dicséreteket, magasztalásokat, dicsőítéseket, örvendezéseket neveled.—Végre, ha mindennemű állapotodban, mikor tiszta leendesz, az Al-Koránból olvasandasz, ha hited sorsosinak Gyülekezetét el nem hagyod, 's másoknak azt teended, a' min örvendenél, ha valaki véled tenné”.

De az Al-Koránban is (Súra 2, 178) azt mondja Mohammed: Azé az Igazság ki hiszen Istent, és utolsó napot, Angyalokat, Prófétaikat, Könyvet (t. i. Szentkönyveket), továbbá az atyafiaknak, szűkölködőknek, árváknak, az út-fiainak (útazoknak) és a' letartóztatottaknak (t. i. foglyoknak) kiváltására, az Isten' szeretetiért adandja Javait, elvégzi imádságait, alamísnát adand, fogadásait híven tellyesítendi, és a' kik békességes török leendenek a' nyomorúságban, kárvallásban, és a' had' idején. Ezek az igazak, és az Istent félők. És ismét (Súra 4, 135) mondja: Óh hívek hidjete az Istenben, és az ő Követjében, a' Könyvben (t. i. az Al-Koránban), melly a' Követnek alá-bocsájtatott, és a' más Könyvben (t. i. Mó'ses öt Könyveiben, és az Evangyéliomban), melly már ő előtte lebocsájtatott. A' ki pedig nem hiszen az Istenben, az ő Angyalaiban, az ő Követeiben, Könyveiben, 's nem hisz' végső napot, felette nagy tévelygésben vagon.

14. §.

Az Islamismusnak közönségesen öt alapjait mondanak, 's ezeken épülttnek látszik az egész Moham-

medi Hitvallás, mellyeket is elő-ád Algazel Marakcziusnál in Refut. Alcor. p. 25. a' Próféta' mondásaiból ekképpen. Öt dolgokon építették az Eslam (Mohammed' szakadása) a' mellyek is: 1-ör Az a' nyilvános állítás, hogy nincsen semmi más Isten, csak az eggy Isten, és Mohammed annak követje. — 2-or Az Imádság' pontos végzése. — 3-or Alami'snálkodás. — 4-er Mekkába való szarándokoskodás. — 5-ör A' Rhamahdán holnapi Bójt. — Ezeket szertartásaikkal több Mohammedán Irókból világoztván, elő-adta Marakczius Prodr. 4-ik Részében.

15. §.

Azon Hit Czikkely, hogy nincs több Isten, csak maga az eggy Isten, és Mohammed az Istennek Követe, az Al-Koránban több helyeken olvastatik, és elhivése sürgettetik. Melly Hit-czikkelynek mind első (Súra 2, 165 — S. 3, 2, 18, 61 — S. 4, 86 — S. 27, 27 — S. 38, 66 — Sura 40, 4 —), mind második része' elhivését) Súra 2, 132, 144 — S. 4, 135 — S. 7, 159 — S. 8, 1, 2, 12, 19, 48 — S. 9, 1, 3, 7, 51, 61, 63, 64, 73, 76, 82, 86 — S. 24, 48, 55, 57, 63, 68 — S. 48, 13, 17 — S. 49, 1, 15, 16 — S. 57, 7, 18 — S. 58, 13, 20, 22 — S. 59, 4 — S. 61, 11 — S. 64, 9, 16 — S. 72, 23) erőssen kívánja követőitől Mohammed, sok helyeken ismételvén: „hidjete az Istenben és az Ó követében” kinek nevezvén magát mindenütt különös tiszteltetését rendeli (mint p. o. Súra 30, 50 — S. 49, 2, 's követc. — S. 69, 40). A' Mohammedánoknál e' teszi az alapot, vagy a' Vallás' eszmélkedő részét, mellyre nézve szükséges hinni: az eggy Istenben, az ő angyalaiban, könyveiben, követjeiben, hinni kell a' végső napot, és Istennek a' jó és ros' dolgokról való végzését; — de majd bővebben szóllunk alább ezekről. — A' többi négy alapok pedig a' Vallás' Gyakorló részéhez tartoznak.

16. §.

Az imádságok előtt végzik a' mosdást, vagy is tisztítkozást, melly nálok az imádság' megelőző része, 's olly szükségesnek tartatik, hogy azt nem csak minden magános és közönséges imádságok előtt; de minden esetben, 's mindannyiszor valamenyszer valaki tisztátalanná lenni gondoltatik, tselekedni kell (Súra 4, 42 — S. 5, 7 —). Víz nem léven porral is megengedtetik (ugyan ott). Vannak pedig külömbféle nemei, módjai, szertartásai, 's részei a' mosdásnak. Lásd. Mar. és Beland. de Fide Moham.

Magát az Imádságot nagyon ajánlja Mohammed, sőt (Súra 2, 43, 45, 155 — S. 4, 102 — S. 6, 72 — S. 20, 131 — S. 29, 45 — S. 30, 31) parancsolja is, annak módját, helyét, és idejét, nem külömben az imádkozók' viseletek és hajtogatások' módjait (Súra 2, 116, 143, 145, 151, 178, 239 — S. 4, 42, 100, 103 — S. 11, 115 — S. 20, 129 — S. 24, 37, 38 — S. 40, 57 — S. 49, 38, 39 — S. 73, 1, 3 — S. 76, 25) bőven elő-adja; valamint a' háborúban megkívántató más környülményeit (Súra 4, 100) meghatározza.

Az Al-Koráni Rendelések szerint az imádsághoz ragasztatik az Alami'snálkodás. Mikből? (Súra 2, 3, 43, 83, 110, 178, 196, 255, 263, 278 — S. 3, 98 — S. 4, 75, 161 — S. 5, 13, 64 — S. 8, 3 — S. 9, 6, 12, 73 — S. 13, 24 — S. 14, 30 — S. 27, 4 — S. 31, 4 — S. 98, 4 — Kiknek? (Súra 2, 215, 220) és miként kellessék azt kiosztogatni (Súra 2, 221, 263, 272 — S. 4, 37)? kiváltképen tudniillik az Isten' útjáért, az az Vallásokért harczolók' számokra (Súra 2, 196 — S. 47, 38) kemény parancsolatokkal (Súra 2, 255 — S. 24, 57 — S. 40, 62 — S. 63, 10 — fényes ígéretekkel (Súra 2, 246, 262, 269, 273, 275 — S. 4, 39 — S. 7, 157 — S. 13, 24 — S. 30,

39 — S. 34, 39 — S. 53, 41 — S. 57, 11, 17 — S. 92, 18, 19 —) és fenyegetődzésekkel (Súra 3, 92, 117, 181 — S. 9, 35, 36, 69, 78, 79, 83 — S. 41, 7), ismételve sürgetvén.

Következik az Al-Koránban olly gyakran ajánlott Szarandokoskodás, a' Mekkai templomnak látogatására, mellynek bizonyos törvényekkel, szertartásokkal (Súra 2, 126, 160, 190, 197 — S. 3, 97 — S. 5, 2, 104 — S. 9, 20 — S. 22, 27, 28 —) és áldozatokkal (Súra 2, 197 — S. 22, 35 —) kell véghez-menni, 's a' mint magok a' Mohammedánok önkint megvallyák). Lásd Gvadag. a' régi arabs pogányok' szertartásaikból tartatott-meg. Ezen szarandokoskodást mai nap is nagy pompával, készületekkel és seregenkint szokták tenni, nem azért hogy Mohammed' koporsóját látogassák, melly hogy Mekkában lenne tagadják, hanem hogy a' Templomban 's a' Szent helyen buzgóságokat gyakorollyák 's megbizonyítsák. Az ájtatosabbak mindazonáltal Mekkából való vissza-tértekekkel Medinába is elmennek Profétájok' sirjának meglátogatására. Ezen helyekhez való közelítéstől más Felekezetek mint a' 'Sidók és Keresztények (Súra 2, 18 —) annyira tiltatnak, hogy nem közelíthet azokhoz senki veszély nélkül, ha csak a' Törököktől erre nagy nehezen engedelmet nem nyert.

A' Mohammedi Vallás' utolsó alapja a' Rhamahdán holnapi Bőjt (Súra 2, 184), mellyekhez más bűn-bocsánat érdemlő, 's szánt-szándékos bőjtök is kapcsoltnak. Azomban haszontalanok a' Mohammedánoknak bőjtök, midőn nappal csak alszanak és henyélnek, éjjel nem csak vendégeskednek 's dorbézolnak; hanem buja kívánságaikat is szabad (Súra 2, 188) kielégíteni. Vallyon ilyen bőjtről van é szó, 's illyen parancsoltatik é az Ó és Új Testamentom' könyveiben? a' hová láttatik czélozni a' második Súra' száz nyoleczvann egyedik verse.

17. §.

A' Mohammedi Vallás' ezen alapjaiból kitetszik, mi keveset tulajdonítsanak ők a' Hítnek, melly nálok csak puszta Hisztóriai Hit, össze-köttetve az isteni Igazgatóba 's Hatalomba helyezettett olyan millyen bizodalommal, igazán szólván a' Hit' nevezetét sem érdemli, mivel azt mellynek alapja a' Krisztus nem ismérik, 's tagadják. A' többiek pedig, mellyek a' Mohammedi Vallás tudományban vagynak, babonával vegyes puszta szer-tartási, és polgári törvények. De hogy igazabban meg-értsük mennyire távoznak-el a' Mohammedánok az igaz hittől? azt a' következő Szakaszban, magokból az Al-Koráni Theologia' némelly Czikkelyeiből fogjuk bébi-zonyítani.

HARMADIK SZAKASZ.

Az igaz Hittől való eltévelyedés.

ELSŐ CZIKKELY.

A' Szent-írásról.

1. §.

A' Szent-írás Kanonikus Könyveihez több Apocryphus Könyveket is számlál Mohammed, mellyek a' Kánonban soha nem voltak, és hamisan is tulajdonítatnak (Súra 4, 162) Noénak, Ábrahámnak, Ismáelnek, I'sáknak, és Já-kóbnak; hasonlóan Ádámnak, Sethnek, Enóknak, 's mind ezeket amaz hitelekkel egy-aránt béveendőknek tanítja Mohammed, pedig nehezen látott azokból csak egy-

gyet is (Súra 2, 137, 286 — S. 3, 83 — S. 4, 149). Soha sem is vették-be azokat mások, csak némely csábítók. Ezen haszontalan mesés irásokhoz igen is, de nem a' mi Istentől ihletett Szent-írásunkhoz, megengedjük könnyen az Al-Koránt hasonlónak lenni.

2. §.

Azon Ó és Új Testamentomi Szent Könyveket, melyek a' Mó'ses Könyvei, Zsoltárok, Próféta'k, és Evangyéliom nevezetek alatt vagynak, és a' mi Mó'sesnek, Jézusnak, és a' Próféta'knak, Dávidnak, a' 'Sidóknak, és Keresztényeknek adattattak (Súra 2, 4, 137 — S. 3, 3. 83 — S. 4, 162 — S. 5, 51, 54, 68, 76 — S. 9, 113 — S. 17, 55 — S. 19, 48 — S. 29, 46 — S. 35, 25 — S. 42, 12 — S. 44, 16 — S. 45, 16 — S. 57, 27), ő előtte isteni'nek lenni megengedi Mohammed, mondván: ezekben vagy on igazságra vezérlés, világosság és felvilágosítás (Súra 3, 185 — S. 5, 51, 52, 54 — S. 6, 92, 154 — S. 11, 18 — S. 10, 93 — S. 17, 2 — S. 21, 49 — S. 28, 44 — S. 32, 24 — S. 35, 25 — S. 40, 50, 56 — S. 48, 29), a' mint is gyakran majd a' Mó'ses Könyveire, majd az Evangyéliomra hivatkozik, nevezetesen (Súra 3, 199 S. 5, 29, 75, 119 — S. 6, 56 — S. 7, 170 — S. 19, 12 — S. 48, 29 — S. 57, 27) követőit, hogy a' Szent Könyvek' foglalatjáról kérdezősködjenek, a' 'Sidókhöz és Keresztényekhez útasítja (Súra 5, 75 — S. 10, 93 — S. 16 43 — S. 17, 101 — S. 21, 7), és Al-Koránját a' Szent-írásal egy formának és megegyező'nek lenni sok helyeken sürgeti (mint Súra 3, 5), erőssen is állítja. De állításával maga fojtja-meg magát, mert az Evangyéliom 's a' t' Szent 's valóban isteni Könyvek' foglalatjaikból világos, hogy az egész Al-Korán mindenütt hamis és hazug légyen, hol a' Szent-írással ellenkezik, vagy azon kívül 's annak értelme ellen hazudozik, tudniillik az örök Igazságnak 'Hitnek, és így 's nem máskép' történt dolgok' elő-adása'

ban. Nem élhet igazságosan azon ellenvetéssel sem, hogy a' 'Sidók és Keresztények a' Szent Könyveket meghamisították, 's az ő felőle szölvő jövendőléseket kitörölték volna azokból, a' mivel őket (Súra 2, 41, 75, 76, 89, 141, 148, 161, 167 — S. 3, 70, 76, 188 — S. 4, 44 — S. 5, 14, 16, 48, 51 — S. 6, 92) annyiszor vádolja, azoknak ellenében a' maga megtisztított Kötetjeit tévén (Súra 98, 2), mellyeket az Al-Koránba vissza-nyertteknek mondanak. Ezekből semmit nem lehet hébizonyítani. Mohammed ugyan is (Súra 2, 89 — S. 3, 48, 83, 119 — S. 98, 1, 2, 3) maga megesméri, hogy az ő eljövetele előtt nem voltak a' Szent-Könyvek meghamisítva; de valóban ki is gyaníthatta volna akkor, mit fog jövendőben tanítani Mohammed, hogy az irásokat a' szerint ronthatta volna meg? Ha talán némely Mekкаи vagy Medinai 'Sidók vagy Keresztények, a' mint (Súra 2, 90) állítja irígységből vesztegették volna is a' magok Könyveiket, vagy más Könyveket nyereség' kívánásából nem híven irttak volna is le, kihagyván t. i. belőlök, mellyeket Mohammed (Súra 7, 79 — S. 14, 16 — S. 5, 52) magához ragad; azt közönségesen még sem lehetett meghamisítani, mint azt maga is ismét megesméri, midőn a' Szent Könyvekre hivatkozván, követőit olly gyakran azokhoz útasítja, megigazított Kötetjeit dicséri. Hogy nem lehetett a' megrontás közönséges, maga a' Szent-írásnak világ-szerte való elterjedése, 's majd minden nemzet' nyelvére való lefordítása is könnyen bizonyítja; annival inkább, hogy a' Mohammed korát sokkal meghaladó régieknek mostani Bibliánkkal tökéletesen megegyező Könyveik, fordításaik is, mellyek az Eklézsiái Irók által említetnek azt bizonyítják, mind azon dolgokra nézve, mellyek a' Mohammedánok közt és közöttünk per alatt vagynak. A' Szent Könyveknek illy közönséges és tellyes megvesztegetése hogy az isteni Gondviseléssel is ellenkezzék, magá-

ből az Al-Koránból is (Súra 15, 10) világos. A' Mó'ses Könyvei és Evangyéliom felett ugyan is semmi különös becse nem lehet az Al-Koránnak, ha ugyan azon Szent-Könyveknek tulajdonok az, hogy a' Gondviselés által fenntartassanak, a' mennyiben Isten' igéje által kell az Eklézsiáknak plántáltatni és virágozni. Mind haszontalan-ságok hát azok, mellyek a' Szent-írásoknak meghamisításáról mondatnak, 's a' Mohammed megigazított Kö-tetjének egygyezőknak, 's ugyan azoknak kellett lenni a' mieinkkel, ha az igaz Szent-írás' Könyvei voltak, vagy nem igazítottak-meg, hanem inkább meghamisítottak. E' szerint ha az Al-Korán a' Szent-írással össze-hasonlí-tatik, ki-ki által-láthatja, hogy Mohammed mennyire megvesztegette ezt. Mivel pedig az Al-Koránban annyis-szor nagy lármával emlegeti Mohammed az ő róla szóló Szent-írásbeli jövendöléseket, 's követőit azokra útasítja; azomban a' Szent-írások közönséges megromolhatások-nak minden ellent mondana, 's mind eddig semmi más megjobbított Szent-Könyveket elő nem mutathattak a' Mohammed Követői; tehát némelleyek köztök, kik tudó-sabbak, 's jártasabbak a' mi Szent-írásainkban, ezekben kezdték halásztatni 's keresgélni, a' reá alkalmaztatható jövendöléseket, mellyeket bőven össze-szedett Marak-czius Prodrom. P. 1. pag. 14. sqq. Ez által ők szinte kényszerítetnek megvallani, hogy nálunk az egész Ó és Új Testamentomi Szent-írások tiszták, 's meg nem vesztegettettek, kéntelenek e' sinór-mérték szerint Al-Korán-jokat mind magok vi'sgálni, mind mások által vi'sgál-tatni engedni, 's észre-vévén az ellenkezést, a' kettő közt való külömbiséget; a' magokéről lemondani.

3. §.

Mohammed' javaslása szerint az Al-Korán (Súra 17, 9) az egyenesebb utat mutatja; az Ó és Új Testamen-

tomban megírottaknak megerősítője (Súra 41, 89, 91, 97, 101 — S. 3, 3. 49, 80 — S. 6, 93 — S. 10, 37 — S. 12, 111 — S. 26, 95 — S. 35, 31 — S. 37, 38 — S. 46, 12, 30 — S. 61, 6), könnyebítője (Súra 5, 4 — S. 54, 17, 39 — 92, 7); tudniillik a' megtartani nehéz dolgokat eltörölvén (Súra 2, 287 — S. 7, 158). Ezért megsemmisítvén, vagy félre-tévéen, vagy talán a' nyelv' nem tudása miatt elhagyván (Súra 6, 156) a' Szent-írást, annak helyébe az Al-Koránt veszik-bé (Súra 16, 103) a' Mohammedának, 's azt az örök Isten igaz igéjének tartván (Súra 3, 138), véghetetlenül tisztelik. Ehez kapcsolják a' Törökök a' Sunnát, mellybe Mohammednek más számtalan az Al-Koránban meg nem írott mondásai és tselekedetei hagyomány gyanánt őriztetvén, foglaltatnak (Lásd a '12-ik §-ust); mellyek ön' maga bizonyosság-tételén kívül semmi igaz és erős alapon nem lévén építve, azoknak mennyit le-hessen tulajdonítani, ki-ki könnyen megítélheti. Ugyan is először valamint az ó Testamentombeli írásokat, a' Mó'ses öt Könyveit 's a' t', a' Krisztus Evangyélioma által eltöröltetve lenni sehol sem mondotta Mohammed; úgy az Al-Korán által (akármilyen nagy becsű légyen az (az ó, és új Testamentombeli Írások eltöröltetteknek nem gondoltathatnak. Sőt hogy Mó'ses és Áron a' régieknél meghagyattatott t. i. a' Mó'ses Könyveiben (Súra 37, 119 — S. 3. 199) világosan bizonyítja Mohammed. Továbbá, ha az ellentmondások bizonyos jelei valamely Könyv hamis voltának, az Al-Korán igaz nem lehet, 's Isten' igéje sem, mivel a' Szent-írásban annyiszor kinyilatkoztatott Isten' igéjével (mellyet Súra 4, 81 — S. 39, 28, annak lenni bizonyít Mohammed 's tagadni sem meri), mind az Istenről, Krisztusról, 's több erkölcsi törvényekről szóló Hit ágazatokban, mind a' Hisztóriai dolgoknak elő-adásában, a' mint fellyebb az 5-ik §-ban, 's itt majd alább is láthatni, nyilván ellenkezik.

Mitsoda lélek által taníttatott ő arra (Súra 36, 108, 112), hogy Ismáelnek kellett feláldoztatni? midőn a' Szent-írásban Genes. 22, 2. ezt Izsákról olvassuk. És kitette (Súra 19, 51) Profétává Ismáelt? 's ki küldötte őtet Isten' követéül? kit az Irás (Genes. 21, 9) szilaj, fajtalan, veszekedő embernek rajzol. Így a' Szent-írás (Gen. 7, 7, 8 — 16, 18 —) ellen állítja a' Noé feleségének az özön-vízbe elvesztét (Súra 11, 40, 42 — S. 23, 29 — S. 66, 10). Kanaánt kit Noé fiának nevez, szinte az özön-vízbe fúltnak lenni tanít, holott ő mint Khám' fia, csak az özön-víz után született (Gen. 9, 18 — 10, 1, 6), minő hibák, zavarok az 5-ik §-ban felhozott darab Hisztóriákban bőven találtnak. — Sőt ön' maga dolgai felől sem beszél egyenesen Mohammed, midőn magát az Islami vallást felvevő első Moszlemnek állítja (Súra 6, 14, 164 — S. 39, 14), másutt pedig nevezetesen (Súra 3, 66 — S. 5, 51, 120 — S. 10, 71 — S. 12, 100) Noét, Ábrahámot, Izsákot, és a' Profétákat nevezi első Moszlemoknak. Hasonlóan midőn (Súra 22, 76) angyalokbul lett követeket mond, 's ugyan azt (Súra 16, 43) világosan tagadja, úgy szinte az utolsó Itélet' napjának tartósságát (Súra 32, 5) ezer, (Súra 70, 5) ötven ezer esztendőkre határozza. Így az Al-Korán erőszakos csavarásokkal, ellenkezésekkel, mellyeket ugyan tagad, (Súra 39, 28) tellyes; és valóban sehol nem hasonlít annyira önnön magához, mint a' sok haszontalan, gyermekes, az unalomig ismételt meséiben, lásd a' 39-ik Súra, 23 v. Nincs az üdvösségre egyenebb út annál, melly Jánosnál R. 14. v. 6. olvastatik: „Én vagyok az út” azt mondja ottan Krisztus: „az élet, és az igazság, senki sem jöhet az Atyához máskép' mint én általam, nincs másban üdvösség, sem más név az Ég alatt nem adattatott, melly által lehetne megtartatni”. (Lásd a' tselek. 4, 12 — 's egygyeztesd a' János 5, 11, 12, v. Bizonyára olvashatta ezeket Mohammed az Evan-

gyéliomban, de tanította é Al-Koránjában? Az Apostolok' mondása szerint mi hiszszük, hogy valamint atyáink és világ kezdetétől az ó Testamentomban minden Hívek, ugy mi is üdvözülünk a' mi Urunk Jézus Krisztus' kegyelme által, mert egygyetlen-egy útja az idvességnek, ki tegnap és ma ugyan azon volt, 's mind örökké is ugyan azon lészen (Hebr. 13, 7, 8). Hát ezeket hiszi és erősíti é Al-Koránjában Mohammed? ezekről, valamint más hitbéli fő-ágazatokról is csak legkissebb emlékezet sincs az Al-Koránban. Mindazonáltal az új Testamentom vagy is az Evangyéliom a' legigazabb isteni Íge, mellyet különbség nélkül Mó'sessel és a' Prófétákkal egy-aránt bé kell venni, a' mint ezt megvallotta az Al-Koránban Mohammed. Már ha ezt nem erősíti, mit fog mást igaznak tartani az Evangyéliomban? Innét szentelenül hazud, midőn azt mondja az Al-Korán, hogy ő megerősíti azokat, mellyek hajdan Istentől adatott irásokban mondatnak 's olvastatnak, holott azokkal ellenkezőt tanít 's parancsol. Meg nem egygyezvén tehát az Al-Korán a' Szent-irással, 's az isteni Ihletésnek semmi más ismértető jeleivel sem dicsekedhetvén, azt Isten igéjének tartani nem lehet.

MÁSODIK CZIKKELY.

A' H i t r ő l.

1. §.

Mohammed azt tanítja (Súra 2, 213 — S. 3, 19 — S. 10, 20 — S. 23, 54), hogy a' Kijelentés előtt egy Nemzet, és egy közönséges Vallás volt, mellynek neve Eslam, az az: Békességes és Egygyeztető, mivel a' különböző értelműeket egygyesítené. Ádámtól fogva mind ezt követték (Súra 10, 71) Noé (Súra 2, 126, 133 — S. 3, 66, 95 — S. 4, 124 — S. 6, 162 — S. 16, 120, 123 — S. 22, 79), Ábrahám (Súra 2, 133), Izsák (Súra 12, 101), Jákob (Súra 5, 51), Próféták (Súra 3, 51),

az Apostolok, kik minnyájan igaz Moszlemoknak dicséretnek (Súra 3, 66 — S. 5, 51, 120 — S. 28, 79 — S. 42, 12 —), és ezen Vallás megtartóinak tétettek az Ó, és Új Testamentomi igéreték. Nem is voltak egyébkor meghasonlva azok (t. i. a' Zsidók és Keresztények), hanem minekutánna Mohammed eljött, irigységből (Súra 9, 113), vetélkedésből. Minthogy pedig az Isten (Súra 12, 213, 254) egygyező Vallást többé nem akar, de az embereket egymás közt ellenkezőknek jobbnak látta (Súra 2, 254 — S. 5, 56 — S. 11, 119 — S. 42, 7), 's ugyan azért a' közöttök lévő pereket sem akarta eldöntetni (Súra 2, 254), innét halálokig; sőt a' végső napig megmaradnak a' 'Sidók és a' Keresztyének a' magok tévelygésekben (Súra 23, 55), a' minő hiszemben t. i. Mohammed volt. Itt könnyen megengedjük, hogy Ádám' idejében egy Vallás vala; sőt azt is, hogy már akkor megvolt az Isten' egységéről való tudomány; de ellenben a' Szentháromságról való tudomány is esméretes volt, kinyilatkoztatván az Isten Ádámnak, a' Patriarkáknak, a' Prófétáknak, és az Apostoloknak. Hellyben hagyjuk azon mondását is hogy eljövetele előtt igaz Vallás virágzott légyen mind az ó, mind az új Testamentomi időkben. Mert virágzott az igaz Hit az Özön-víz után is az emberi Nemzet elszaporodván, valamint (Súra 57, 27) Krisztus' eljövetele után is, bátor voltak mindenkor bálványozás' feltalálói is, 's követői is; nem lévén mindazáltal egy értelemben Mohammeddel, ki nem tudni mi alapon építi szavát, azt mondván hogy az özön-víz előtt is voltak bálványozók; sőt magok első szüléink is ottan-ottan a' bálványozás' bűnibe estek (Súra 7, 190), említvén egyszer'smind némely bálványoknak neveit is (Súra 71, 23).

Annyi igaz, hogy valamint minden időkben a' 'Sidók és Keresztények között, úgy a' Mohammedánok között is sok szakadások voltak, vannak, és lesznek; de

szint' ugy volt minden időben kikeresve 's megállapítva az Isten' igéje szerint való igazság is; innét tehát a' ki tévelygésben marad, azt nem az Isten határozásának vagy rendelésének, hanem tulajdon makacsságának és hibájának tulajdoníthatni; fennálván mindenkor az igaz Vallás is, melly az Ó, és Új Testamentomban kijelentett Isten' beszédén épül, és az Al-Koránt 's más illy ravasz elmeszüleményét utálja.

2. §.

Mohammed a' maga idejebéli 'Sidók és Keresztények eránt sokszor kedvezőbb volt, de minekutánna tapasztalta hogy ezek az ő bohóságainak nem kedveznek, meggyűlölte őket. Az Al-Koránnak mind azon Verseit, mellyekben a' 'Sidók, de leginkább a' Keresztények iránt kedvezőbbnek mutatta magát (Súra 2, 91 — S. 5, 75 — 78), 's azokat tudniillik a' jókat (Súra 3, 114), a' magok Hitekben üdvözülhetőknek mondá (Súra 2, 61 — S. 7, 171 — S. 57, 27), el nem mulatván azomban őket a' maga Vallására, mint az egyenesebb útra hívogatni (Súra 29, 46 — S. 2, 62, 140 — 3, S. — 113 — S. 4, 161 — S. 5, 75, 77, 78 — S. 7, 160, 171 — S. 22, 42), a' józan észszel, és jó renddel ellenkező megsemmisítés' módjával (S. 3, 84) eltörölte, melly szerint a' megelőzők által a' következők eltöröltetnek; sőt minekelötte adattattak, megsemmisítetni gondoltattak. Ekképen fejtetnek-meg az Al-Koráni ellent-mondások. Ha pedig a' rendnek akarunk valamit tulajdonítani, meg kell vallani, hogy Mohammed a' 'Sidók és Keresztények iránt sokkal keményebb volt Mekkai Súraiban, mint a' Medinaiakban, mellyekben a' jót tselekvő 'Sidókat és Keresztényeket üdvözülhetőknek mondja, és ezek voltak halála előtt az utolsó'Súrák, mellyek Mohammed' utolsó ítéletét és érzelmeit kinyilatkoztatták. A' Mekkai ötet követni nem akaró embereket

pedig, kivévén a' betegeket, és az útban megholt, 's az Isten' Követéhez nem érkezhettek, minden magokat ellene szegezőkkel egyetemben (Súra 4, 96 — S. 64, 11 — S. 98, 5) a' gyehenna' tüzére ítéli; sőt Súra 3, 81 azon Keresztényeket is tüzre kárhóztatja, kik a' Messiást Isten fiának vallják. Úgy hogy az egyenesebb, könnyebb igaz Vallás csak egyedül az Islami légyen (Súra 22, 79 — S. 23, 64), mellyben mindenki (Súra 3, 84 — S. 9, 34), kivüle pedig senki sem (Súra 2, 122) nyerhet üdvösséget; ennek hát felvételére fegyverrel és háborúval kell szorítani mindent, vagy ölessenek-meg az engedetlenek (Súra 4, 88 — S. 9, 6 — S. 47, 4 — S. 48, 16). Másutt pedig (Súra 2, 257 — S. 50, 44) a' mi különös, rendeli: hogy a' Vallás' dolgában erőszakoskodás ne légyen; de ezen mondást a' Kard' versetskéi által (Súra 2, 191 — S. 4, 90 — S. 8, 39 — S. 9, 6, 30 — S. 47, 4 — S. 48, 16) a' mint mondják a' Magyarázók, megsemmisítettnek tartják. Innét van, hogy a' Török-országba élő 'Sidók és Keresztények, mai napig is nagy áron, sok adóval kéntelenek életüket megvásárolni. Akármint légyen a' dolog a' 'Sidókkal, bár ezektől sem tagadhattyák-el a' Mohammedának Mó'sest és Prófétáikat, halgassák ezeket a' 'Sidók (Luc. 16, 19 — Joan. 5, 39); a' Keresztények valóban Mohammed' bizonyysága szerint is, az Ó Testamentomi irásokon kívül az Új Testamentomi Irást, és a' Jésus Krisztus' Evangyéliomát is birják mint Istennek valóságos igéjét, mellyen épül az igaz Hit. A' Mohammedi vallás pedig sem az Isten' igéjén nem épülvén, sem azt nem követvén, igaz Vallás nem lehet. Mi tellyességgel Isten igéjének az Al-Koránt él-nem ismérhetjük, a' mint Mohammed az Ó és Új Testamentomi Irásokat annak lenni elesmérte, és azt ma sem merik tagadni Követői, minthogy az Al-Korán azon czímek 's ismértető jelek nélkül szükölködik, mellyekkel a' mi Szent-irá-

sunk dicsekszik, 's minthogy amaz az Isten' igéjével általában minden fő Hit-ágazatokban ellenkezik.

3. §.

Mohammed látszik ugyan megengedni a' tisztességes, és mérsékelt vetekedést a' Vallás' dolgaiban (Súra 29, 6), de másutt (Súra 2, 140 — S. 3, 60 — S. 22, 68 — S. 40, 58, 71 — S. 42, 15, 16) az ollyasoknak elkerülését 's elmellőzését is parancsolja.

4. §.

Mohammed az ő Hitétől elszakadtakat, a' minőket (S. 3, 177 — S. 5, 62) elő-számlál örök tűzre kárhoztatja, 's még a' megtértteknek törődésekre sem ügyelven, kivált ha kétszer hajlottak-el (Súra 2, 217 — S. 3, 86. 86, 106 — S. 4, 136, 137 — S. 5, 6. 's követk. és a' 13-ik Czikkely' 5-ik §-sa.

HARMADIK CZIKKELY.

A z I s t e n r ő l.

1. §.

Az Istennek legszebb nevei vannak, azt mondja (Súra 7, 181 — S. 17, 109 — S. 20, 8) Mohammed, mellyek az Al-Korán' magyarázói által kilenczven-kilenczre határozatnak, a' mint Mar. in Ref. pag. 414. feljegyzette, ezek a' Mohammedánok által imádság gyanánt számoltatnak-elő, mellyekhez יהוה vagy az arabs Allah nevet adják a' százas számnak bétöltésére. Mert az Allah név az Isten' nevezetjéi között az Al-Koránban sem olvastatik, hanem csak özsze-köttetésben és ragasztékkal, a' hol az Isten tulajdon neve helyett, melly a' יהוה 's אלה-nak megfelel, nem vétetik.

2. §.

Az Isten' egységét sürgeti Mohammed mindenütt szorgalmatosan Al-Koránjában, nevezetesen (Súra 4, 169 — S. 6, 19 — S. 22, 16, 36 — S. 18, 110 — S. 38,

66 — S. 112, 1), és azt hogy nincs más Isten mint az eggy igaz Isten, vagy Jehova, helyesebben tanítja inkább mint sem érti, midőn a' személy' egységét sürgetvén a' Fiú és Szent-lélek Istenségeket tagadja, a' mint a' következendőkből ki fog tetszeni. Az isteni Tulajdonságokat, mellyekről (Súra 2, 256 — S. 4, 28, 33 — S. 58, 2. 's követk.) felségesen beszél, rakásba halmozza, és azokat sokszor vakmerően állitmányai és rendeletei után szokta vetni, mint (S. 2, 22 — S. 6, 19, 101 — S. 7, 190 — S. 15, 92, 95 — S. 17, 42 — S. 18, 110 — S. 21, 22 's a' t'.

3. §.

Helyesen kél-ki a' Pogányok Πολύθεοι-jok és bálványzásaik ellen (S. 2, 22), melly Πολύθεοι-val helytelenül vádolja (Súra 9, 31) a' 'Sidókat és (Súra 38, 78) a' Keresztényeket. (Súra 9, 31, 32). Nem a' Szent-írásokban kijelentett és a' Keresztényektől vallott Atya, Fiú, és Szent-lélekből álló Szent-háromsággal vádolja a' Keresztényeket, hanem más valami Háromságot, vagy inkább három Istenséget költt, tudni-illik az Istenhez Társúl, Feleségül adja Szűz Máriát, és az Isten' 's Mária' fiát a' Krisztust említi (Súra 8, 84, 125); holott pedig sem a' Keresztények Máriát Isten gyanánt, sem a' 'Sidók nem tudom mellyik Ozairt, mint Isten' fiát (Súra 9, 31) soha nem tisztelték, sem az angyalokat az Isten természet szerint való gyermekeinek nem mondták (Súra 6, 101 — S. 21, 26 — S. 43, 16 's követk); ha pedig a' régi arabs pogányok ezt tselekedték, a' gyalázat őket érdekli. Tudatlanul harczol Mohammed a' Szent-háromság ellen, az Isten' állatja egységének ellen-vetésével (Súra 4, 169 — S. 5, 82), olly gyakran ismételvén ezen Hit fő ágazatot (Súra 2, 165 — S. 3, 61). „Nincs Isten csak az eggy Isten” a' mit egy Keresztény sem tagad, ha az alatt az igaz Jehova, (ki Atya, Fiú, Szent-lélek), ér-

tették, 's a' mit ugyan Mohammed tökéletesen soha nem értett, vagy igaz Istent nem esmértt; sőt több az, hogy Istent sem hitt igazán, máskint az Isten' büntetésétől féltt, 's gyalázatos csábítmányait Isten' igéje gyanánt hirdetgetni nem merészlette volna; 's különben nehezen gondolhatunk benne ördögi álnokság által megvesztegetett oly képzelődést és eszelősködést, melly szerint azokat, mellyeket eszében forgatott, 's írásaiban feljegyzett, Istentül származottaknak lenni hihette volna. Erre nézve csak-ugyan nagy igazság olvastatik Al-Koránjában Súra 6, 94: „Senki sem bűnösebb” úgymond: „mint az, a' ki az Isten felől valami hazugságot költ, vagy a' ki mondja: nyilatkoztatott nékem ez, vagy amaz, Istentől; holott semmi sem nyilatkoztatott-ki”.

4. §.

Súra 4, 169 — S. 6, 101 — S. 10, 67 — S. 17, 110 — S. 18, 4 — S. 19, 33, 87, 90 — S. 23, 93 — S. 39, 5 — S. 72, 3, 4 — tagadja Mohammed hogy az Istennek fia légyen; mert 1-ör az Isten változhatatlan lévén, se nem nemz, sem nem nemzetik (Súra 112, 3). — 2-or. Mert nincsen felesége (Súra 6, 101 — S. 18, 4 — S. 72, 3). — 3-or. Mert maga magának elégséges lévén, nincs magzatra szüksége (Súra 2, 117 — S. 4, 169 — S. 10, 67 — S. 17, 110). — Végre 4-er. Mert így az Istenben lehető villongásoktól, és elenyésztéstől lehet félni (Súra 17, 42 — S. 21, 22 — S. 23, 93); melly okok valóban nyilván bizonyítják, melly durva elmével forgolódott légyen ezen titok körül Mohammed; mindeneket a' változás' törvénye alá tartozó teremtményi tényészés szerint tekintvén. Mintha más Istenhez illőbb, test nélkül való, részekből nem álló lelki származás nem lehetne a' nélkül, hogy az Isten valami változás alá vettethetne, és mintha származás, feleség nélkül nem lenne gondolható. De illy durva észszel még [is

hogy foghatta-meg és hihette ugyan, hogy Mária minden férj² ismerete nélkül szülte légyen a² Krisztust (Súra 3, 58 — S. 19, 20)? Miért fontolgatja hát és rostalgatja testi ítélettel az isteni származásnak ezen munkáját? egy lévén az Atyának, Fiúnak, és Szent-léleknek állatjok, 's a² három Személyeknek pedig egygy isteni akaratjok maradván, semmi villongástól, haláltól az Istenben nem lehetett félni, sem azt a² Keresztények² szemekre háyni. Nem is három vagy több Isteneket, melyek ellen harcznak az említett ellen-vetések, hisznek a² Keresztények, hanem egygy Istont, és egygy isteni Valóságot esmérnek 's imádnak az Atya, Fiú, Szent-lélekben. Végre elegendően világos Mohammednak Al-Koráni szavaiból, hogy Ő a² keresztényi Hit-tudományt nem tisztán vette-által 's tanulta-meg; vagy a² mit Nesztóriánus Mesterétől, az Istenről, Szűz-Máriáról, Krisztusról, mint Isten² és Mária² fiáról hallott, azt még rosszabb értelemre csavarta, 's Tanítójánál is kárhözatosabban magyarázta. Valamint pedig hazugság az, hogy a² Krisztus Máriát Istennek mondotta volna, bár a² Keresztények Isten szülőnek nevezték, ugy leghamisabb állítás az (Súra 2, 125), hogy Krisztus maga Istenségét, vagy isteni Fiúságát valaha tagadta volna. Ezzel épen ellenkezőt olvasunk az Evagyéliomban (Máté 12, 8 — János 5, 17, 18, 19, 21, 23, és még is az Al-Koránban áll ezen legszemtelenebb hazugság (Súra 5, 81, 125, 126).

5. §.

Szent-lélekről (Súra 2, 8, 71, 254 — S. 5, 119 — S. 16, 102), Isten² lelkéről, vagy Istenből való lélekről (Súra 4, 169 — S. 19, 17, 32) emlékezik az Alkorán. De a² Szent-lelket Istennek, vagy isteni Személynek nem hitte Mohammed, ki a² több Istenség ellen annyira harczol. 'S ámbár néha a² Szent-lélek² nevezete alatt majd Gábrielt, majd a² Krisztus² hatalmát érti, az Al-Korán-

ban dicsért, 's Isten igéjének elismért Evangéliom' világos értelmellen (Luk. 1, 15, 18); hol Gábiel, a' Krisztus, és a' Szent-lélek egészen különbözök.

6. §.

Végre, jóllehet nem tud róla semmit és tagadja Mohammed az isteni Személyeknek többségét, a' többes számban beszéllő Istenről még is gyakran emlékezik (Súra 2. 34, 49, 's követk.) melly, a' Szent-háromság felől való régi hitnek valóságos bizonyosága, midőn az arabs nyelv, mint a' 'sidó nyelv' leánya, annya' nyomdokit követi a' nélkül, hogy az Irok akarták, vagy ollyas valamit gondoltak volna, a' mi megtörténtt Mohammeddel is, a' nyelv' természetéből folyó szóllás-mód szerint fejezvéni magát az Isten felől.

NEGYEDIK CZIKKELY.

A' T e r e m t é s r ő l.

1. §.

A' teremtésre fordított napokat e' következő módon osztja-fel Mohammed (Súra 7, 55 — S. 10, 4 — S. 11, 8 — S. 25, 59 — S. 32, 4 — S. 50, 36 — S. 57, 4 's követk.). — Az első két nap teremtetett a' föld, négy nap elrendeltetett minden, 's elő-hozatott az élelemre való; végre még két napok alatt a' hét Egek' alkottatásokat véghez-mentnek tanítja (Súra 41, 9, 11).

2. §.

Előbb teremtetett a' Föld mint az Ég, azt mondja (Súra 2, 29 — 41, 9, 11).

3. §.

És hogy füstből teremtetett az Ég (Súra 41, 2).

4. §.

Hét egetek és hét földeket két napok alatt teremtetteknek mond másutt (mint p. o. Súra 2, 27 — S. 23, 88 — S. 41, 12 — S. 65, 43 — S. 67, 38. 78, 11). Mindenek *ἀστερῶν*.

5. §.

Végre (Súra 24, 46) azt bizonyítja: hogy minden ok-talan állatokat vízből teremtett az Isten.

ÖTÖDIK CZIKKELY.

A z A n g y a l o k r ó l.

1. §.

Az angyalokat tűzből (Súra 15, 27 — S. 38, 77), az őrző lelkeket, vagy is géniuszokat pedig, kik az emberekkel nözshetnek (Súra 55, 55. hasonlítsd a' 2-ik Súra 102-ik vers), 's ezek és az angyalok között kö-zép nemet formálnak, a' tűz' lángjából (Súra 55, 15) teremtetteknek állítja Mohammed.

2. §.

Azt hiszi, hogy nem csak ez életben (Súra 13, 13); hanem a' jövődőben is (Súra 41, 31) őrzik az embe-reket a' jó angyalok, 's ezek soha-sem pártolhatnak-el az Istentől, kit szüntelen szolgálnak és imádnak (Súra 7, 206).

3. §.

Továbbá (Súra 37, 3 — S. 75, 17) azt mondja Mo-hammed, hogy vannak olyan angyalok, a' kik olvassák az Al-Koránt.

4. §.

Az ördög, a' ki Eblisznek is neveztetik géniusz volt, és tőle nagy géniuszi nemzetség származott (Súra 18, 51) azért vált ördöggé, mivel Ádámot az első em-bert imádni nem akarta (Súra 2, 34 — S. 15, 29 — S. 17, 62 — S. 20, 114 — S. 38, 75). Ő nagy ellensége az embereknek (Súra 35, 6), és társaival egygyütt azon ipar-kodik, hogy őket elcsábíthassa (Súra 6, 42, 142 — S. 7, 16 — S. 15, 38 — S. 19, 82 — S. 20, 114 — S. 72, 6).

5. §.

A' Géniuszok közzül némellyek az Al-Koránt halgatják, 's Meszlémokká lévén az Embereknek prédikálják, és üdvözülnek (Súra 46, 29 — S. 72, 1, 2, 13); ellenben a' hitetlenek elkárhoznak (Súra 46, 18 — S. 72, 15), 's a' gyehennát megtöltik (Súra 38, 85).

HATODIK CZIKKELY.

A z E m b e r r ő l.

1. §.

Az angyalok mint Isten' helytartói, az ember teremtésének ellene szegezték magokat (Súra 2, 30), őt' mindazáltal imádni parancsolta az Isten (Súra 2, 34 's követk).

2. §.

Az ember nyomorúlnak (Súra 90, 4), ámbár épségben 's egészségben (Súra 95, 4), száraz agyagból (Súra 15, 26, 28 — S. 30, 10 — S. 37, 11' — S. 38, 77), fekete sárból formáltatott (Súra 15, 26, 28); formája negyven esztendőig a' napon száradván, olly száraz lett, mint a' cserép (Súra 76, 1), azután meg lelkesítetett. Másutt pedig (Súra 21, 31 — 25, 54) az embert is vízből alkotottnak állítja.

3. §.

Az emberi lelkeket isteni Valóság részetskéjinek (Súra 32, 9) 's testeikkel egyszerre teremtetteknek bizonyítja Mohammed (Súra 7, 173); ámbár megjegyzi, hogy ezt csak maga tudja az Isten, mert a' lélekről keveset tudnak az emberek (Súra 17, 86).

4. §.

Csak a' tiltott fának gyümölcseből való evés után, mellyet a' sátán' sugallásából tselekedtek, tüntek-elő

szemérem részei az első embereknek, (Súra 17, 86, 7, 21,) — S. 20, 118).

5. §.

Kiűzöttetvén pedig első Szüléink a' Paradicsomból (Súra 2, 36, 38), a' földre költöztek. Mintha az égben lett volna a' Paradicsom.

6. §.

Végre (Súra 7, 190) azt mondja: hogy Ádám és Éva társakat tulajdonítottak az Istennek.

HETEDIK CZIKKELY.

A' Gondviselésről.

1. §.

Az isteni Gondviselésnek úgy alája vannak vettelve minden dolgok, még a' rosszak is, hogy a' véteknek és hitetlenségnek oka egyedül az Isten' akarattya, a' megtagadott isteni igazgatás, pecsét, és végezés légyen (Súra 6, 7, 20, 213, 254 — S. 4, 137, 142, 145 — S. 5, 48 — S. 6, 24 — 's köv. — S. 7, 101, 155, 179 — S. 9, 129 — S. 10, 73 — S. 11, 35 — S. 13, 29, 36 — S. 14, 5 — S. 16, 35, 93 — S. 18, 58, 59 — S. 30, 29 — S. 32, 14, — S. 36, 9, 10 — S. 39, 23 — S. 42, 7, 14 — S. 45, 23 — S. 63', 3). Így teremtette Isten a' halált (Súra 62, 2); tulajdonítatik néki az emberekkel való bánásban ravaszság (Súra 3, 53 — S. 4, 141 — S. 7, 100 — S. 8 29 — S. 10, 22 — S. 13, 44 — S. 86, 16); továbbá, hogy hibáztat Isten a' kivel akar (Súra 13, 36 — S. 14, 5 — S. 16, 36, 37, 93 — S. 18, 16 — S. 35, 8 — S. 39, 23, 36 — S. 40, 34, 75 — S. 42, 43, 45), elannyira, hogy az emberek ezen tanítás szerint bűnbe esni, magok üdvössége ellen harczolni és elveszni, nem szabad akaratból, hanem valamelly kéntelenségből látszatnak. Relandus Marakeziusnál (de Relig. Moham. L. 2. pag. 111) szeli-

debben adja-elő ugyan ezt, midőn ő a' Törököket a' mennyiben ők a' Rosz' szerzőjének az Istent tartják, mentegezni igyekeznek. Mivel mindazonáltal jót és rosszat, hitet és hitetlenséget; engedelmességet és engedetlenséget, egyenlően 's átaljában a' Gondviselés, Végzés, Határozás, isteni Itélet', és Akarat' következésének állítja mindennütt az Al-Korán annyira, hogy az isteni Rendelésnél fogva semmi prédikálás, 's útmutatás, hathatós és fogatos nem lehet a' hitetlenekre nézve, és mivel a' Hasciamiak, kik ezen Hit-czikkelyt: „az Isten teremti 's szerzi a' hitetlenséget” tagadják, a' több Mohammedánoktól eretnokséggel vádoltatnak; innén szinte olly kevésé lesznek Mohammed 's Mohammedánok ezen tévelygéstől, hibától tiszták, mint a' Keresztény felekezetből hajdan némellyek, kik e' tárgyban Mohammeddel (Súra 4, 78 — S. 10, 44) egygyet értettek, és írtak; ámbár néhol ellenkezőt láttattak javasolni, valamint ő is, Bizonyára Algazelnek szavai ezek: „Nem történhetik sem a' „földi, sem a' menyei Országban valami, kevés vagy sok, „kicsiny vagy nagy, jó vagy roszt, hasznos vagy ártalmas, hit vagy hitetlenség, tudás vagy tudatlanság, „idvesség vagy kárhozat, szaporodás vagy fogyatkozás, „engedelmesség vagy engedetlenség; a' melly nem az „Isten' határozása és végezése, 's ne az Ő akarattya és „itélete által történne-meg”. Lásd Mar. in Ref. pag. 552.

2. §.

Ide tartozik az író-toll is, mellyel Isten a' multtakat, jelen-valókat, és jövőndöket fel szokta írni (Súra 68, 2), valamint a' Könyv (Súra 6, 37 — S. [8, 78 — S. 10, 62 — S. 11, 7 — S. 18, 50 — S. 20, 48 — S. 33, 6 — S. 35, 11), a' Könyv' anyja (Súra 13, 41 — S. 43, 4 — S. 85, 22), és az őriztetett Tábla is Súra 54, 52 — S. 85, 22).

NYOLCZADIK CZIKKELY.

A' v é t e k r ő l.

1. §.

A' bűn' és hitetlenség' oka, az Isten' akarattya, ki tévelygésben van (Súra 4, 87 — S. 91, 8 — és a 7-ik Czik).

2. §.

Krisztuson kívül, ha a' Magyarázók' kifejezeteik mellett maradunk (lásd Marakcziust), Mária és János (Súra 3, 36 — S. 19, 13) bűn nélkül valók voltak.

3. §.

Megjobbíthatatlan az, kit az Isten tévelygésben akar vinni (Súra 4, 147 — S. 13, 19).

4. §.

Fiat, vagy Társat tulajdonítani az Istennek megbosáthatatlan véték (Súra 4, 46, 115).

KILENCZEDIK CZIKKELY.

A' s z a b a d a k a r a t r ó l.

1. §.

Lásd a' Megtérés' és Gondviselés' Czikkelyeit, a' hetedik és tizenharmadik számok alatt.

TIZEDIK CZIKKELY.

A' K r i s z t u s r ó l.

1. §.

A' Jézus neve az Al-Koránban Isa névre van általváltoztatva, a' mi a' 'Sidóknak gonosz indulatjokat mutatja, kik Jézus' nevét Ésau névre cserélték, 's azt költötték, hogy az Ésau lelke a' Krisztusba által költözött legyen (Súra 2, 78 — S. 3, 45 — S. 4, 169 — S.

5, 125). Mivel pedig Mohammednek 'sidó Tanítói is voltak, kétségen kívül hihető: hogy Jézus neve' illy leírása módját tőlök vette, noha annak alattomos okát, ezek nem adták-elő. Épen így van a' dolog a' Messiás nevezettel is, melly 'sidó szónak megfelel a' görög Krisztus név, az az: megkenettetett, de a' Mohammedának, nem ettől az ígétől származtatják megkenete, hanem ettől: szarándokoskodott; innen Kessacus, Relandusnak a' Moham. Vall. írtt Könyve 37-ik lapján, a' mint láthatni, a' Jézust vallásos szarándoknak nevezi. E' szerint Jézus, vagy Krisztus, vagy Messiás nevezetek alatt őt' nem tartják világ Meg-váltójának 's Közbenjárónknak, a' ki érettünk annyi kint, halált szenvedett; hanem csak Isten' szolgájának, vagy követének hiszik, ki is mint szarándokoskodó, 's Próféta, jártt, útazott a' földön, és az Evangyéliomot hirdetgette (Súra 3, 52 — S. 4, 169, 170 — S. 5, 84).

2. §.

Ezenkívül Jézust, kit Messiásnak is nevez Mohammed, Istennek, vagy Isten fiának lenni nyilván tagadja (Súra 5, 19, 81, 84, 125, 126 — S. 9, 31, 32 — S. 19, 33), állításának néha azon okát adván: mert az Isten őt' elvesztheti (Súra 5, 19), és mivel eledellel élt (Súra 5, 84). Már pedig ha Krisztusnak isteni és emberi ketős természetét a' Szent-írásokból jobban értette, 's megkülönböztette volna Mohammed, bizonyosan Krisztus' Istensége ellen, az említett okokkal nem éltt volna. A' Krisztus ugyan is csak az emberi természetére nézve vehetett magába eledelt, vagy halhatott-meg; isteni természetére nézve pedig őt' sem az Isten el nem veszthette, sem meg nem halhatott, sem ételre szüksége nem lehetett. — De vegyük-fel csak az emberről, az ember is csak mint test, nem mint lélek eszik, 's azomban evése az egész embernek tulajdonítatik. Sokkal jobban

kellett volna Mohammednek a' Krisztus kettős természete' külömbségét tanulni 's érteni. Egyébiránt Mohammed Isten' igéjének, vagy Istentől való igének (Súra 3, 45 — S. 4, 169 — S. 19, 32), Isten' lelkének, vagy Istenből való léleknek (Súra 4, 169 — S. 66, 13) nevezvén Jézust, Őt' a' szentség' lelke által megerősítettnek mondja (Súra 2, 87, 254 — S. 5, 119); hanem ezen nevezeteknek magas 's titkos értelmöket fel nem foghatta. Vannak azomban már a' Mohammedánok közt Konstantzinápoly várossában is olyan Felekezetek, kik a' Krisztust Istennek esmérik, 's imádják (lásd Mar. Prodr. P. 3. p. 59. Acol. in specimine), 's ámbár némellyek az Örökké-való, és az időben létt Isten között külömbséget tésznek (lásd Hotting. Hist. Orient); vannak mindazáltal olyanok is p. o. az Al-Hegetánok, kik az Örök Isten' igéjét az időben megtestesültnek hiszik.

3. §.

Tagadtatván Krisztus' Istensége (Súra 3, 46 — S. 4, 169) az Al-Koránban, csak pusztá embernek hagyatik, a' ki ámbár csudálatosan fogantatott 's született (Súra 3, 47 — S. 19, 20, 21), minden véték nélkül való Szent (Súra 3, 36 — S. 19, 19) és Isten' követe volt légyen is, de az emberi nemzet' bünéért eleget nem tehetett, és kinszenvedése 's a' keresztfán való halála által az Isten' haragját meg nem engesztelhette; 's e' szerint Mohammed (Súra 4, 156) hitünk és idvességünk' talpkövév ezen tagadásával elrontani iparkodik.

4. §.

A' meghaladó 's feltámadandó Krisztus az Al-Koránban elég világosan említetik ugyan (Súra 3, 54 — S. 5, 126 — S. 19, 30 34); de hogy ő a' 'Sidók által felfeszített, 's megölettetett volna tagadtatik, az állítatván, hogy helyette ő hozzá hasonlító valaki vettetett volna a' 'Sidók' eleiben (Súra 4, 156),

kit is azok megfeszítettek, maga Krisztus pedig az Égbe emeltetettnek mondatik (Súra 3, 54 — S. 4, 157). De vallyon Menybe-menetele előtt haltt-é meg, 's három vagy hét óra múlva feltámadván, 's úgy annakutánna mentt é Menybe? mint a' 3-ik Súra' szavaiból gondolhatni, vagy pedig halál nélkül emeltetett-fel az égbe (Súra 4, 157), 's úgy majd az égből vissza-jöendőnek kell é halált szenvedni 's feltámadni (Súra 4, 156, 157, 158 hasonlítsd a' 3, 54)? az Al-Korán' magyarázói benne meg nem egygyeznek (lásd Mal. Prod. P. 3 és in Ref. p, 49); az első állítást Mohammednek, az utolsót pedig a' mai Mohammedánoknak tulajdonítja Relandus (lásd de fide Moham. P. 2. p. 161), noha ez amazzal ellenkezik. Hanem mind egy, mert valamint a' 3-ik Súra, úgy a' 4-ik is a' Mohammed koholmánya. De akármit légyen is a' dolog, elég légyen azt megjegyezni, hogy még Mohammed előtt hajdan, a' mint a' Hisztória bizonyítja, ez az eretneki tudomány, hogy a' Krisztus nem szenvedett, 's nem holtt légyen meg, mint nagy tévelygés kárhoztatott vala.

5. §.

Ámbár ugyan Mohammed az Al-Koránban Proféták pecsétjének, az az utolsó Profétának neveztetik (Súra 33, 39), 's a' Krisztus felett való becse is onnét tulajdonítatik néki (Súra 17, 9); mindazáltal az Al-Koránból magából gyanítják, hogy Krisztus még vissza fog térni a' földre, és (Súra 3, 46) több, körül-belől negyven esztendőig fog prédikálni, a' 3-ik, 5-ik Súrából okoskodván, hol mint öreg korában az embereket tanítandó úgy ábrázoltatik-elő: mivel pedig a' földön való első mulatásában öreg kort nem értt, azt második eljövetele' alkalmával fogja bétölteni (Súra 5, 119 — S. 4, 156, 158), a' mikoron minden Irás-tudók, minekelőtte Krisztus, vagy ők magok meghalának, a' Krisztusban hinni

fognának. De Krisztusnak mint az egész Világ Köz-bírájának eljövetelét, ki a' holtaknak és eleveneknek megítélésekre a' végső napon megjelenend, eggy általjában tagadják. Még is hogy Krisztusnak Mohammed felett véghetetlen becse 's méltósága van, magából az Al-Koránból is (Súra 3, 45) nyilván való, ugyan is: Krisztus minden férfiúi erő nélkül csudálatosan fogantatott (Súra 3, 58) és született a' szeplőtelen Szűz-Máriától (Súra 3, 36, 47 — S. 19, 20, 21 — S. 21, 91 — S. 66, 13), mellynek elei és ős atyái is szentek valának (Súra 19, 27); ellenben Mohammed tisztátalan, bálványozó szüléktől származván, testiképen bűnbe fogantatott és született, lásd felől a' 2-ik §-ust Krisztus' születésétől fogva szent és ártatlan volt (Súra 19, 19); ellenben Mohammed erkölcstelen bálványozó (Súra 10, 17 — S. 41, 43 — S. 42, 52 — S. 74, 5 — S. 93, 7 — S. 94, 2). Krisztus szűzességben és házasságon kívül élt; Mohammed ellenben tisztátalan, sok feleségű, parázna, és házasság-törő volt (Súra 4, 105 — S. 33, 27, 36, 47 — S. 48, 2, 80 — S. 66, 1, 2 — S. 94, 2). Krisztus csudául adatott, sok csudákat tselekedett, és az Ő nevében számtalanokat vittek véghez az Apostolok (Súra 19, 21 — S. 21, 91 — S. 23, 52 — S. 2, 87 — S. 3, 48 — S. 5, 119, 120 — S. 43, 61); ellenben Mohammed csak egygyet sem tulajdonít magának az egész Al-Koránban (lásd fellyebb a 2-ik §-ust), sem az ő nevében soha nem tétetett Csuda.

TIZENEGYGYEDIK CZIKKELY.

A' Törvényről és Évangyéliomról.

1. §.

A' Törvény és az Évangyéliom az Al-Koránban ajánlatik (Súra 2, 137 — S. 3, 38 — S. 5, 75), azomban mind a' kettővel ellenkezik.

2. §.

A' bálványokat , bálványozó Isteni tiszteletet , és az Istennek többségét méltán kárhoztatja az Al-Koránban Mohammed ; de új nemű bálványt költt elméjében.

3. §.

Az Istent segítségül hívni , és nevét nagy tiszteletben tartani rendeli , maga azomban minden hijábanvalóságra megesküszik ; sőt az Istent is , mintha haszontalanul esküdni szokna , úgy hozza-elő (Súra 7, 181 — S. 36, 2 — S. 37, 1| — S. 50, 2 — S. 5, 51, 1 — S. 52, 1. 2 — S. 53, 1 — S. 68, 2 — S. 85, 1 — S. 86, 1 — S. 89, 1 — S. 90, 91, 92, 93, 95, 103).

4. §.

Mó'ses a' Szombatot , melly apostoli méltósággal 's keresztényi szabadsággal Vasárnapra tétetett által , rendelte megülni ; Mohammed pedig a' Pénteket , mellyet Gyűlés napjának nevez , minden hitelesség nélkül vette fel , 's a' Szombatot elhagyta (Súra 16, 124 — S. 62, 9).

5. §.

A' Szülék iránt szólló tiszteletről parancsolatjait javallja , sürgeti (Súra 2, 83 — S. 17, 23, 24 — S. 46, 15) ; de ha hitetlenek , az az nem Moszlémok (Súra 29, 8) a' szülék , őket elhagyni , 's ellenek harczolni jónak látja (Súra 9, 115, 116).

6. §.

A' Gyilkosság tiltatik (Súra 4, 28, 92 — S. 2. 17, 31, 33) ; de a' hívökre , nézve sok esetben nem szorossan (Súra 4, 92), a' Mó'ses törvényében irtt feltétel nélkül a' boszszúállás az atyafiért megengedettetik , — 's a' magános szemellyeknek is , Biró nélkül boszszúlni a' sérelmet. Ugyan olyan sérelemmel nem titalmaztatik (Súra 17, 33 , — S. 2, 179 — S. 5, 53) csak hogy a' vett boszszú a' sértés' súlyát meg ne haladja ; mindazáltal a' mai Mohamme-

dánok már rendszabásokkal zabolázzák ezt a' szabadságot a' köz polgári életben.

7. §.

A' fajtalanság és paráznalkodás tiltatik (Súra 17, 32), hanem a' feleség cserélés, a' több feleségűség szabadon engedtetik (Súra 4, 3); a' fogoly rab-szolgálokkal való közösködés, nem csak nem ellenződik (Súra 23, 1, 9), sőt Mohammed' példájával támogattatik (Súra 33, 27, 36, 47 — S. 66, 1). Így van a' dolog a' lopásról, és más vétkekről szóló parancsolatokkal is, mellyek a' Mó'ses törvényében kereken tilalmaztatnák.

8. §.

Az Isten' ingyen való kegyelmét nagyöni magasztallya Mohammed (Súra 6, 16); hanem annak valóságos alapjait t. i. Krisztus Jézusnak Θεανδρωπος egy személybe Isten és embernek, elégtételét, szenvedését, és a' keresztfán való halálát tagadja.

TIZENKETTEDIK CZIKKELY.

A' m e g i g a z ú l á s r ó l.

1. §.

A' Krisztus' érdemén, elégtételén épült megigazító, újjá-szülő, és üdvözítő hit az Al-Koránban nem található, a' Jézus Krisztusban pedig hinni (Súra 4, 158) csak annyit jelent, mint őtet Isten szolgájának, követének megismérni, (Súra 3, 52 — S. 4, 169 — S. 5, 84). Az Istenben hinni pedig annyi, mint csak lételet hinni, és benne mint kegyelmes és hatalmas Istenben bizodalmat helyheztenni (Súra 2, 24 — S. 46, 13). De igazán hinni csak az tartatik, a' ki elvégezvén pontosan imádságait, alamizsnát osztogat (Súra 8, 34):

2. §.

Ekképen igazúlnak-meg 's idvezülnek az emberek; azon közönséges hír által, (melly szerint Istent, Angya-

lokat, Követeket, Szent könyveket, de leginkább Al-Koránt és Feltámadást hisznek), és az Isten' vezérlésénél fogva véghez-vitt jóságos tselekedeteik által (Súra 2, 178 — S. 3, 92 —). Elválasztja pedig Isten a' kit akar (Súra 28, 6), vezérel a' kit akar (Súra 2, 213 — S. 13, 29 — S. 22, 6), és megtisztít, igazít, 's üdvözít a' kit akar (Súra 4, 47 — S. 5, 48 — S. 80, 3). A' többiek pedig maradnak a' tévelygésben 's bűnben, azon oknál fogva, mert Isten megtagadá tőlök vezérlését, 's elkárhoznak Isten' akaratjából (Súra 32, 14).

TIZENHARMADIK CZIKKELY.

A' megtérésről és Penitentsziáról.

1. §.

Ha csak az Isten nem vezérli az embert, nem lehet hinni 's Istenhez térni (Súra 10, 98 — S. 11, 87 — S. 76, 29, 30 — S. 74, 55), pedig az Isten nem akarja hogy mindenek hívők legyenek (Súra 10, 95, 98, 99), 's nem vezérel minden embert (Súra 6, 149 — S. 13, 34 — S. 14, 5 — S. 16, 9 — S. 32, 14).

2. §.

A' penitentszia, bűn megismérés, és bocsánat kérés, (Súra 3, 116, 135 — S. 110, 3), valamint bőjt, almi'snálkodás, szarándokoskodás, 's több más elégtételek által megy véghez (Súra 2, 272 — S. 5, 104 — S. 9, 104, 105, 106). És igen is szükséges az (Súra 3, 135 — S. 4, 145 — S. 9, 106); de nem adatik Istentől minden embernek ezen kegyelem.

3. §.

A' bűn bocsánat' (Súra 9, 105 — S. 61, 14) megnyerhetésére Istentől, a' Mohammed közben-járása igen hathatós; de a' Krisztus' érdemében való hitre, közben-járására, elég-tételére semmi figyelem nem fordítatik.

4. §.

A' halálhoz közel lévő (Súra 4, 17 — S. 6, 158), vagy már a' büntetés alatt nyögő gonoszokra (Súra 40, 86. hasonl. S. 10, 89 — S. 11, 99) nézve, haszontalan a' megtérés, 's minden penitenzia.

5. §.

Továbbá, végképen megtagadtatik a' bűn-bocsánat az Istennek társat adó hitetlenektől (Súra 4, 46, 115 — S. 5, 81 — S. 9, 115, 116. hasonl. 5, 82, 83) és a' Hittől elszakadóktól (Súra 3, 89 — S. 4, 114); kivált ha kétszer követték-el ezen bűnt (Súra 4, 136), a' nélkül, hogy szakadásra kényszerítettek volna (Súra 16, 110, 106 — hasonlítsd a' 9-k S. 76. versét).

6. §.

Nem tartóztathattuk-meg magunkat, hogy a' Mohammedi közönséges nagy penitenzia tartás' módját a' Liptsei 1697-ik esztendőbeli tudósítások szerint elő ne hozzuk; „A' Török Sultán 1697-ben ada-ki egy parancsolatot, mellyben megesméri, hogy mivel nagy erejében magát szerfelett el-bízta, az Úr Isten reá, és népeire nagyon megharagudott légyen, 's ez az oka, hogy nem csak vesztett már régtől fogva tábora, 's nem csak sok Erősségeket, Városokat, Tartományokat elvettek tőle, de közelébb is legjobb seregei semmivé tétettek; hogy tehát maga babonás képzelete szerint a' megharagudt Istennel megbékélhessen, minden hólnapra külfömbféle imádságos és böjti napokat, és egy nagy búcsút rendel Mekkába; melly szerint minden nap húsz Török mért-földet kell elmenni, 's a' melly búcsú az alól megírandó módon és renddel véghez-menni parancsoltatik: 1-ör Egy holtak' csontjaival törött kard darabokkal, nyilakkal, özsze-hasogatott nyil-tokokkal, és más ilyenekkel megtöltött szekrényt kell elő-vinni, 's hat ezer mezítelen lábú, zsákokba öltözött, nyakaikon és

„derekaikon köteleket viselő emberek fogják azt kísérni.
 „2-or Panaszszal, jajgatással, ordítással fog menni há-
 „rom ezer vérrel és hamuval befecskendezett Török, kik
 „a' menetel közben minden ruhájokat széjjel fogják szag-
 „gatni. — 3-or Más hat ezeren követik ezeket, kik fé-
 „lig meztelenített vállait és mejjeiket tövis veszőkkel
 „annyira fogják verni, hogy vérek a' földre is follyon;
 „azomban ezen vért letörlni szabad nem lészen. — 4-er
 „Ezen búcsú' közepén három ezer Spáhik (lovas-katonák)
 „csupasz fővel, és lefüggő bajuszokkal fogják vinni Mo-
 „ammed nagy Proféta' szekrényét, 's ezek között há-
 „rom száz Basák lésznek, kiknek szoros parancsolatjuk
 „vagyon, mind azokat kik a' nagy Proféta' szekrényére
 „tekintenek, nyomon levágni, 's eledelül a' kutyáknak
 „vetni. — 5-ör Minden mértföld távolságra vágattas-
 „sék-le egy 'sidó 's egy keresztény rab-szolga, 's hogy
 „ezek kínosan hallyanak-meg, véreikben az út mellet
 „hagyattassanak. — 6-or A' tartományokból fognak
 „harmincz Basák megjelenni, kik minden ékességeik he-
 „lyett egyszerű, előbb 'sidó és szamar vérben bémártott
 „fekete vászonyból készültt Turbánokba lésznek, 's egy-
 „gyik kezek hátra-kötve, és abban kard helyett teve farkat
 „tartanak, melly a' földre nyúlik-le hosszasan. — 7-er
 „Ezeket követendi három ezer Jantsár, kik fegyver he-
 „lyett botjaikat a' földön fogják húzni, és kiáltozandják:
 „Allah bize rahmed cile, az az: Isten mutasd erántunk
 „könyörületességedet. — 8-or Eggy aspeer nemű pénzzel
 „megtöltött láda fog vitetni, 's belőle a' pénz időről-időre
 „a' földre fog szórattatni; azomban a' Nyárs büntetése'
 „terhe alatt szabad nem lészen a' búcsú' végződése előtt,
 „csak egy darabot is felvenni. — 9-er A' Népnek sokasága
 „fogja a' búcsút bézárni, közben lesznek száz Sankonik
 „(Remeték), kik késekkel hasgatván mejjeiket, orczái-
 „kat, és szemhéjjaikat, szünet nélkül kiáltozzák: Allah

„jekfa, ja Allah errhamán, az az: elég Isten, oh könyörűlő Isten”.

Óh vakság! Megegygyezik é ezen penitentzia-tartás mód az Isten' igéjével? ajánltatik é ilyen a' Szent-írásban? 's vallyon a' tövissel és késekkel kibocsájtott török és szamar vér, megtisztíthatja é a' Mohammedánusok lelkek' ismémentét? Vallyon a' Keresztények és 'Sidók olly babonás, mint kegyetlen meggyilkoltatások által kerestetik 's találtatik é még az Isten' kegyelme? Vallyon ez é az út az Isten' haragját megenégsztelni? 's nem inkább élesíti é éz, az Isten' boszszuló fegyverét? 's nem inkább siettetí e érdemlett büntetéseket? Oh! minden tekintetben utálatos, véres penitentzia-tartás.

TIZENNEGYEDIK CZIKKELY.

A' S z e n t s é g e k r ő l.

1. §.

Az Al-Koránban sem az Ó, sem az Új Testaméntomi Szentségek nem említettnek, 's nem is esméretesek a' Mohammedánoknál, az egy körül-metélkedésen kívül; de a' mellyről hasonlóan az Al-Koránban semmi emlékezet sincs, a' mellyet ugyan a' régi Ismaeliták 's Arabok' szokásaikból megtartottak; de annak semmi sákraméntomi erőt nem tulajdonítanak. Néhol a' leányokat is, de többnyire csak a' fiú gyermekeket metélik körül, és nem csecsemő korokban, születések' nyolczad napján, mint a' Terem. Könyve 17, 12, rendeltetik; de akkor mikor hitekről vallást tenni alkalmasok 13, 14, 15 16, esztendő korokban, minthogy Ismael körülmetéltetése is illy korban történtnek gyaníttatik.

2. §.

A' Keresztség' neve alatt (Súra 2, 139) valamelly megfogás szerint, melly ide nem tartozik, tudományt

értenek. A' több Sákramentomokról még csak emlékezett
sincs az Al-Koránban, csak (Súra 5, 121) az Égből alá-
szállított asztalról; melyre alkalmat talán az Úr' asz-
tala, 's a' Szent Vacsora adhatott.

TIZENÖTÖDIK CZIKKELY.

A' H á z a s s á g r ó l.

1. §.

A' Moszlemoknak 'Sidókkal és Keresztényekkel való
össze-házasodásokat majd tiltja (Súra 4, 3, 128), majd
ismét megengedi Mohammed (Súra 5, 6), melly a' mai
Mohammedánoknál szokásban vagon.

2. §.

A' több feleséggel élést a' négyes számig engedi-
meg (Súra 4, 20, 21), ezek mellett pedig annyi rab-szol-
gáló leányok' használatát, a' mennyit kiki eltarthat.

3. §.

Bizonyos személyeket elvenni még is tilalmaztatik,
kikkel kötött házasságok mindazáltal fel nem bomlik,
ha még hitetlen állapotban, vagy pogányságban keltek
volna össze (Súra 2, 222).

4. §.

Másoknál több feleség vételre, és a' tiltott szemé-
lyekkel való össze-keletésre, csak Mohammednek volt az
Istentől különös engedelme (Súra 33, 36, 47 — S. 66, 1).

5. §.

A' hitetlenektől a' Moszlemokhoz által-szökött, 's
megtértt feleségeket házas párnak el kell fogadni, 's
férjeiknek az érettek adott jegy-pénzt meg kell küldeni;
de ha az illy feleségek titkon a' hitetlenségben maradnak,
férjeikhez vissza-küldetni rendeltetnek (Súra 6, 10. 's
kövők).

6. §.

A' szolgáló leányokkal való közösülés, akár hajadonok légyenek ezek, akár már házasságban élők, megengedtetik (Súra 3, 22 — S. 23, 5, 6).

7. §.

A' feleségnek mással való feleserélése is szabad dolog (Súra 4, 18).

8. §.

Hasonlóan a' házassági elválás (Súra 4, 129), és a' feleségekről lemondás, akár esmérték már azokat testi képen, akár nem, szabad mindennek (Súra 2, 228, 233 — S. 4, 18 — S. 65, 1).

9. §.

Az egyszer, sőt másodszor is elűzött feleségeket szabad ismét vissza-fogadni, de a' három ízben elhajtottat nem lehet, hanem ha máshoz férjhez ment, 's attól elküldtetett (Súra 2, 231).

10. §.

A' kurvák 's fajtalan életű személyek a' bálványozókkal való házasságra kárhoytatnak (Súra 24, 3), az igaz Moszlémokkal való egybe-keleések tiltatik.

11. §.

Egyebeket, nevezetesen némelly rendszabásokat, a' feleségek' megzabolázásokról (Súra 4, 33), az elbocsájtott és özvegy aszszonyokról való gondviselésről (Súra 2, 241, 242), a' nős paráznaságnak közönségesen (Súra 24, 2), különösen a' nős parázna aszszonyok' büntetésekről (Súra 4, 14) elhalgatunk.

TIZENHATODIK CZIKKELY.

A z u t o l s ó D o l g o k r u l.

Mindeneknek meg kell halni (Súra 21, 36 — S. 29, 57), az isteni Gondviselés által határ lévén szabva az életnek (Súra 3, 145 — S. 6, 59). De a' sírban nyugó testbe

viszszá-tér a' lélek, 's Monker és Nankir angyalok által megvizsgáltván az ember (Súra 50, 19 's követk), a' hitetleneket a' sírnak kínjai alá vetik, és vas-veszszővel megverdesik (Súra 8, 53 — S. 47, 57); bátor az Al-Korán inkább a' haldokló emberről (Súra 6, 94), és nem a' sírban lévő állapotról láttatik szólni; erre nézve egyéb-iránt (Súra 23, 16) azt tanítja, hogy a' feltámadás' napján a' lélek megtér a' testben, szabadságában álván Istennek ha azt akarja, más testbe költöztetni a' lelket (Súra 56, 63).

A' meghólt hitetlenek minden reggel és estve a' gyehenna' tüze eleibe állíttatnak (Súra 40, 47 — S. 50, 23), az Itélet' napján pedig beléje vettettetnek,

A' végső napon a' trombitának első megszólására meghalnak minden emberek és angyalok, az égben és a' földön, kivéven némellyeket, kik kevésbé az után halnak-meg; ugyan azon trombita' másod ízbeli megfúvására pedig, tudniillik negyven esztendő múlva feltámadnak (Súra 39, 68, 's követk).

A' feltámadottak Sorat nevű hídon fognak át-menni, mellynek leírását Al-gazel a' mint a' Próféta' szájából hallotta, így adja-elő: „Ez a' gyehenna' közepén ke-„resztül fekszik, a' kardnál élesebb, a' hajszálnál pe-„dig vékonyabb, mellyen keresztül járkálnak a' hittele-„nek, hogy a' gyehenna' tüzébe húljanak-le; a' hívők-„nek lábai ellenben vígan és bátran fognak azon lép-„delni (Lásd Marak. Prod L. 3. Echel. Hist. Arab.) „s a' t. a' szerencsésen által-menők Mohammed' tavából „megitatódván, bévezettetnek a' Paradijsomba (Lásd „Pocock. Misc).

A' feltámadás némelly állatokra is kiterjesztetik (Súra 16, 37).

Csak az Isten tudja az itélet napja' eljövetelét, 's az Al-Korán (Súra 6, 2 — S. 7, 187 — S. 11, 105) most

ezer (Súra 32, 5), majd ötven-ezer (Súra 70, 5) esztendőig tartandónak mondja, hanem a' Magyarázók arra csak fél napot szánnak. Lásd Mar. in Ref. p. 749.

A' végső napon minden tselekedetek mérő-serpenyöbe vettétvén megmérettetnek (Súra 23, 104, 105), 's ezen mérték szerint lesz a' jutalom osztogatás) Súra 7, 8, 9 — S. 101, 5, 6).

Ezen ítéletben se könyörgésnek, sem elégtételnek (Súra 6, 70) nem fog helyt adattatni (Súra 2, 48, 124, 255).

A' hívőknek és jót tselekvőknek örök élet adatik, azon jó tettekért, mellyek az Isten' mérő serpenyűjében (Súra 6, 132 — S. 46, 19 — S. 57, 10) helyben-hagyatnak (Súra 7, 8) 's elfogadtatnak; ide ertvén, hogy különbség lesz' a' boldogok közt (Súra 2, 262 — S. 3, 133, 134 — S. 11, 24 — S. 23, 1, 11 — S. 32, 20 — S. 37, 60 — S. 43, 70 — S. 44, 14, 16, 19).

A' Paradicsom olly tágas mint a' föld és ég köre' kiterjedése (Súra 3, 133 — S. 57, 21).

A' Paradicsomnak Al-Koráni leírása majd egészen testi; midőn az, evésből, ivásból, fákból, forrásokból, folyó-vizekből, leánykákból, feleségekből, ágyatskákból, közösködésekből, 's sok más illy buja gyönyörűségek' ne-meiből állónak mondatik (Súra 2, 25 — S. 3, 136 — S. 10, 10 — S. 18, 32 — S. 22, 14 — S. 37, 42 — S. 38, 52 — S. 52, 17 — S. 56, 14 — S. 76, 12 — S. 77, 41 — S. 78, 30 — S. 83, 22). 'S ámbár a' tudósabb Mohammedának szégyenlven azon testi paradicsomot, úgy vélekednek hogy Mohammed csak példázatba mondogatta ezeket, és a' paradicsomi boldogságnak legfőbb része az Istennek színről-szinre való látásában helyeztetik, okoskodván Mohammednek Pocockiusnál feljegyzett e' következő szavaiból: „A' paradicsomi leg-alacsonyabb boldogságba van az, ki feleségeit, kertjeit, jószágait ezer esztendeig béútazható meszsze földre

„szemlélheti, ellenben legnagyobb becsben tartatik az Istennél az, a' ki isteni Oreczáját mind reggel mind estve látni fogja". Még is azon boldogságnak alacsony polczánál, mellyet mindenki betű szerint ért, hogy fellyebb törekedett volna Mohammed, az egész Al-Koránban sehol-sem olvassuk. Ugyan is ezen testi örömöknek 's gyönyörűségeknek rajzolásában egészen elmerül, 's az Istenben való örömről alig tészzen valami említést, hogy azt az aszszonyokhoz való éléshez, a' kertek' kellemeihez ne ragasztaná (Súra 3, 15 — S. 5, 128 — S. 58, 22 — S. 98, 8). Ki fog tehát ezekből lelki értelmet magyarázni? vallyon az ételen 's italon, mellyel ez életben is élünk (Zsól. 145. vers. 16), vagy azon gyönyörűségeken, mellyeket Mohammed, mint Istentől adattattakat dícsér, a' tiszta aszszonyokon, a' szeplőtelen szűzekén, az Istenben való örömet lehet e érteni? Ezeket valóban betűszerint való értelemben vévén a' buja köz-nép, minthogy lelki értelemnek nyoma sehol-sem találtatik, egyedül a' testi gyönyörűségeket áhítja, 's azokon nyugszik-meg, mást az Al-Korán nem tanítván, nem is taníthatván. Legyen ez bár alsó mértéke a' paradicsomi boldogságnak, ezt csak megengedi minden betű szerint venni; sőt annyira megengedi, hogy a' példázati magyarázatot sok Mohammedánok eretnokségnek tartják.

Az elkárhozásnak oka az halált teremtő, és a' vezérlést megtagadó Isten (Súra 32, 14 — S. 67, 2). A' geniusok és az emberek között sokan csupán a' gyehennára rendeltetteknek mondatnak (Súra 7, 180 — S. 11, 119 — S. 32, 14) 's az elkárhoztaknak panaszaira, az isteni akaratot érdekli (Súra 16, 35).

Az elkárhoztaknak Zachum (Súra 44, 42, 43 — S. 56, 45) és Dharih nevezetű mérges tövises fák' gyümölcsei (Súra 88, 6) és fekélyekből folyó genyetség (Súra 38, 58 — S. 69, 36 — S. 78, 30) lészen eledelek; forró

kút föből folyó bűdös víz (Súra 6, 70 — S. 10, 5 — S. 37, 68 — 47, 16 — S. 56, 56 — S. 78, 23, 24 — S. 88, 5 — S. 14, 17), mint az olvasztott réz (Súra 18, 30) és legfeketébb olaj salak (Súra 44, 43) lészen italjok, tűzből ruhájok (Súra 22, 19) 's a' t.

A' gyeennának vagy pokolnak hét kapui vannak (Súra 15, 43). Angyalok a' tűznek előljárói (Súra 74, 30, 31), kik egyszer'smind a' fájdalmas büntetéseknek (Súra 66, 6) vas horgokkal való végre-hajtói (Súra 22, 21).

Mind az igazak, mind a' gonoszok kéntelenítetnek a' gyeennába alá-szállani, (Súra 19, 68), a' gonoszok azért, hogy égettessenek (Súra 14, 28 — S. 17, 18 — S. 40, 47 — S. 88, 4) és kínoztassanak) Súra 19, 68 — S. 83, 16 — S. 84, 11); az igazak pedig azért, hogy kiszabadíttassanak (Súra 19, 69). Ezeknek még csak ég és föld lesz, állandó és örökös lesz a' paradicsomba való maradások (Súra 11, 109 — S. 2, 82 — S. 3, 15, 198 — S. 4, 12, 121 — S. 7, 43 — S. 9, 92, 102 — S. 10, 27 — S. 18, 108 — S. 23, 11 — S. 39, 73 — S. 43, 39 — S. 48, 5). A' hitetleneknek ellenben még csak az ég és föld el nem múlik a' pokol' tűzében (Súra 15, 108) állandó 's örökös lakhelyek fog lenni (Súra 2, 39, 81, 217, 258 — S. 3, 86, 87, 117 — S. 4, 13, 92, 167 — S. 7, 37 — S. 9, 18, 65, 70 — S. 10, 27 — S. 11, 108 — S. 13, 7 — S. 21, 99, 102 — S. 23, 105 — S. 32, 15 — S. 35, 36 — S. 39, 72 — S. 43, 72, 75 — S. 88, 13), a' hol se nem élnek, se nem hálnak (Súra 87, 13).

A' gonoszoknak a' pokolból való kiszabadulásokhoz semmi reménységek nem lehet, csupán-csak Mohammed' kérése és esedező közben-járása által nyerheti ezt meg az ő népe, a' melly szabadítás' módját Bochari Abdalamnál (lásd Echel. abr. Hist. arab.) így adja-elő Mohammed: „Igen is” ugymond: a' végső napon össze-gyülekeznek az emberek Ádám első Atyánkhoz, és

kérendik őtet mondván: „Mi atyánk kérünk esedezz éret-
 „tünk, de ő maga bűneit elő-számlálván felelendi: éu
 „valóban sem olly nagy tehetségű, sem arra méltó nem
 „vagyok, azért is mennyetek az igaz Noéhoz. Elmenvén
 „Noéhoz, ő nékiek a' maga vétkei kezd számlálgatni,
 „őket az Isten előtt kedvelt Ábrahámhoz útasítandja.
 „Ábrahám azomban hasonlóan önn' bűneit terjesztvén-
 „elő, őket az Istennel beszélő Mó'seshez igazítja. Mózsés
 „szinte maga vétkeiről panaszolkodván, őket Krisztushoz
 „az Isten' lelkéhez és igéjéhez küldi; Krisztus pedig ja-
 „vasolni fogja, hogy Mohammedhez, mint Isten' kivált-
 „képen való jó barátjához járuljanak. Akkor hozzám
 „jövendenek, és nagyon fognak kérni hogy könyörögjek
 „érettek, én pedig azonnal bémenvén Uramhoz lebo-
 „rúlva imádom őtet, ki is mondandja nékem: Kely-fel
 „és emeld-fel fejedet Mohammed, szólj és meghalgattatol,
 „kérj és megadatik. Én pedig kiáltom: Nemzetem, Nemze-
 „tem! akkoron mondandja az Úr: Eredj, és hozd-ki azokat
 „minnyájokat, kiknél csak egy árpa-szemnyi hitet találsz,
 „kiket kihozván újra viszá-térek Uramhoz, 's őtet imád-
 „ván esedezni fogok nemzetemért, a' ki is hozzám „kely-
 „fel és emeld-fel fejedet Mohammed, szólj és meghal-
 „gattatol, kérj és megadatik. Én pedig ismét kiáltom:
 „Nemzetem, Nemzetem! Ő pedig szállani fog nékem
 „Eredj és hozd-ki mind azokat kiknél csak annyi hitet
 „találsz mint egy mustár mag. Mellyet tellyesítvén ismét
 „Uramhoz fordulandok, és a' többiekért fogok könyörögni.
 „És Ő felelend: Eredj, és hozd-ki mind azokat kiknek
 „kissebb Hitek van a' mustár magnál, a' tűzből, a' tűzből,
 „a' tűzből. Akkor kimondhatatlan nagy örömtől elra-
 „gadtatva, minnyájokat kihozandom, és bévezetendem a'
 „Paradicsomba.” Valóban is vélekedés a' Mohammedá-
 „noknál, hogy a' Mohammedán bár leggonoszabb légyen
 is ez életben, még sem marad örökké a' pokolban; ellen-

ben más hitetlenek szabadulásokat soha-sem reménylhetik (lásd Marak. in Ref). Ide tartozik az is, a' mit Tusini Al-gazel beszél: „A' Moszlémoknak hinnie kell, „hogy mind azok, kik csak egy Istent tiszteltek, minek-„utánna bűneik' büntetését kiszenvették, a' gyehennából ki fognak szabadúlni annyira: hogy senki a' „ki csak egy Istent hitt és imádott, az Istennek különös „kegyelméből, a' gyehennába nem marad. Továbbá hinnie kell, hogy használ közben-járások a' Prófétáknak, „azután a' Doktoroknak, továbbá a' MártYROknak, 's „végre minden hívőknek; a' szerint a' mint nagyobb vagy „kissebb méltósága, szentsége van egynek a' másika felett”. A' kik pedig közben-járó nélkül maradnak (Mohammed ugyan minnyájokért fog könyörögni), azok Isten' különös kegyelme által ki fognak szabadúlni a' gyehennából, úgy hogy a' hívek közzül senki-sem maradand abban, ha nagyobb hite nem lesz' is mint-egy atomus, vagy physikai pont. De vallyon ezek a' Szent-írással meg-egygyezők é?

18. §.

És íme elég légyen ennyit mondani a' Mohammedi Vallás' Summájáról, 's az Al-Koráni hitnek az Igaz hit-től való eltévelyedéséről. Majd ha az Olvasó a' Súrákat olvassa, 's vi'ssgálja, többeket megjegyezhet; a' mint-hogy mások többet is észre-vettek. Nékünk elég volt megjegyeznünk, mellyek világosak, és az Al-Korán olvasás közben minden-kinek eléggé szembe-tűnök; szántszándékkal elhagyván azokat, mellyek az okoskodásba meszsziire vezethetnének, vagy nekik hamisan tulajdonítathatnának. Mert kéntelenítettünk megvallani, hogy azok között, mellyeket Kuba Miklós, 's az Al-Korán-nak egyéb megczáfolói és rostállói elő-számláltak, a' Mohammedánoknak szemekre lobbantottak, ollyanok is

vagynak, mellyek sem az Al-Koránban nem találtnak, sem senki a' Mohammedánok között nem hiszi; Relandust is leginkább ez indította egy különös Könyvének kiadására, mellyben a' Mohammedánoknak hamissan tulajdonított dolgokat elő-számollya. Illyenek p. o. „Hogy az Isten testből álló”, holott az arabs szó inkább Örökkévalót jelent, melly mind az Al-Koránnal mind a' Mohammedánok' hit-tudományokkal jobban megegyezik (Súra 33, 53). Ismét „Hogy az Isten Mohammedért imádkozik” midőn az arabs íge nem csak azt teszi: imádkozni; hanem megáldani, vagy segítségül lenni, 's azt midőn az Istenre vitetik, a' Mohammed követői illy értelemben is veszik. Ismét „Hogy az angyalokat aszszonyoknak tartják”, holott az Al-Korán (Súra 37, 149) a' régi arabsokban is kárhoztatja azt, „Hogy Vénust tisztelik, 's más teremtményeket imádnak”, a' mit az Al-Koránból bébizonyítani nem csak nem lehet; sőt abban mindenütt tilalmaztatik. — Ismét „Hogy az isteni Gondviselést tagadják”, mellyhez annyira ragaszkodik az Al-Korán, hogy még a' természeti, erkölcsi rosszak okának is az isteni akarat tartatik. — Ismét „Hogy a' poklot, és örök kínokat tagadják”, mellyekkel a' hitetleneket és gonoszokat minden lapon fenyegeti az Al-Korán, ámbár az övéinek még a' leggonoszabbnak is igéri, hogy Mohammed' közben-járása által pokolbul kiszabadulnak. Továbbá: „Hogy nem üdvözülhetnek az Aszszonyok” a' mi az Al-Koránnak (Súra 3 196 — S. 4, 123 — S. 9, 74 — S. 13, 25 — S. 16, 97 — S. 36, 55 — S. 40, 9, 41 — S. 43, 67 — 47, 20 — S. 48, 58 S. 57, 12) világosan ellenére vagyon. Azután „Hogy a' Szűz-Mária a' pálma-fa' gyümölcse által esett volna teherbe”, a' mi sehol nem olvastatik. — De ellenben sok egyéb hibák vannak, mellyek nem oly méltatlanul tulajdonítanak Mohammednek; ezek között való: „Pháraónak Hámán nevű Tanácsoss á-

ról való költeménye”, mert Hámán Ahasverusnak volt Minisztere. Valamint a’ boldogságos Szűz-Mária Jézus Anyjáról helytelen elő-adása (Súra 3, 35 — S. 19, 23), midőn ötet Áron húgának és Amrám leányának nevezi. Több ehez hasonlók is fordulnak-elő Súra 2, 50), mint p. o. Saulnak talajdonítatik a’ mit Gedeon tselekedett Birák könyv. 7, 4. (Súra 28, 39 — S. 40, 38), így azon torony, melyet Noé’ maradéki állítottak-fel (a’ Terem. könyv. 11, 4 vers szerint), Pháraó által építettnek mondatik. Ezeknek és ezekhez hasonlóknak jöllehet szép színt igyekezzenek is adni a’ Mohammedának, csak költemények fognak azért maradni, melly által sem a’ gyanú, hogy a’ zavaros elméjű tudatlan Mohammed hibázott, sem a’ hiba maga el nem törlődik. Azt költik p. o. hogy Mária Áron’ húga, isteni Hatalom által annyi századokon keresztül életben megtartatott, csak hogy Jézusnak anyja lehessen (lásd Ivadag Ap. 3-ik sz. — Mal. in Ref. p. 115), vagy Amrantól, Árontól, és az ő hűgától egészen más, a’ Mó’sesi személyektől különböző személyeket adnak-elő. De mitsoda hitellel, mi alapon, mi okon zavarják-fel a’ Hisztóriákat, ’s költenek más környülményeket. Így szinte a’ Hit’ ágazatiban is p. o. az Istenről mint erkölcsi rossz’ okáról? az ördögöknek, és más rossz’ géniuszoknak az Al-Korán által való megtérésekről, és idvességekről (Súra 72). Ámbár ugyan Relandus a’ Mohammedánoknak magyarázatjaikból, az ördögöktől egészen különböző rendben teszi a’ géniuszokat, melyek jókra és gonoszokra osztatnak; meg kell mindazonáltal jegyezni, hogy Eblis, kit ördögnek vagy sátánnak senki-sem tagad, és Relandus az ördögök vezérének nevezi, az Al-Koránban (Súra 2, 34 — S. 15, 29 — S. 17, 62) nem csak az angyalok közzé számoltatik, hanem hogy a’ gyéniuszok közzül való volt, ’s tőle egész gyéniuszi nemzetség származott légyen (Súra 72, 2 — S. 13.

14) erőssen állítatik. A' 72-ik Súrát olvasván láthatni, hogy azok a' kik akár a' költött, akár az ördögöktől csak képzeletbe különböző géniuszok, Moszlemokká lettek, az előtt csak-ugyan hitetlenek, 's nem Moszlémok voltak.

Bár több illy hibákat észre-veszünk is, de nem az illyenekkel, 's ezekhez hasonlókka' kell a' Mohammed' Követői ellen kikelni, hanem ki kell keresni, 's választani a' legszembetűnőbb, 's a' Szent-irással világosan ellenkező hazugságokat, melylyekből tüstént meg lehesen ismérni a' szédelgős fejű Szerzőt. Nem kell semminek tartani az Al-Korán' magyarázóit is, midőn a' Szent-irás' hisztóriai elő-adása ellen költenek, 's úgy vélekedni, hogy az ő hazugságokat nem lehet Mohammednek tulajdonítani, de ezekre is szorossan kell ügyelni, 's benne a' Mohammed' lelkét zabolázni. És ha egyszer Mohammed Al-Koránjában az Ó, és Új Testamentomi Szent-irásokat Isteni eredetűeknek megesméri; vagy ezekből meg kell mutatni Mohammed' Isteni követségét, mint a' Keresztények megmutatják a' Krisztusét, vagy azt kell megbizonyítani, hogy a' Szent-irások megrontattak, vesztgettettek; minthogy pedig egygyikét sem tehetik a' Mohammedi Hitűek, hagyjanak-fel azon állitással, hogy az Al-Korán Istentől jött, 's isteni eredetű.

Könyörüljön az Isten, a' ki senkinek nem akarja vesztét, ezen elcsábított, 's vakságban nyögő népen, 's annyi milliomokat vezéreljen az Igazság' megesmérésére, a' mi Urunk Jézus Krisztus által Amen.

Vége az elsőbb Darabnak, — következik a' második, vagy is az Al-Koráni Test.